Babnen

I maj 1957 fik to fiskere en dødsensfarlig tysk torpedo i deres garn ud for Stavrshoved, som ses i baggrunden. Søværnet bugserede den hen til Blanke Mark Strand. Her trak Aksel Møller (billedet) den i land med sin traktor. Læs historien om de tre tyske ubåde og torpedoen, side 2.
(Foto: Poul Christensen)

Lokalhistorie fra Vejlby-Strib

NR. 2 – AUGUST 2012

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

Formand: Skjold Christensen,
Vejlbyvej 2, Vejlby.
Tlf. 60 20 57 42
skjold.christensen@middelfart.dk

Næstformand: Børge Jeppesen,
Kåsvænget 37, Strib.
Tlf. 64 40 13 43
boerge.jeppesen@stribnet.dk

Sekretær: Poul Christensen,
Skovlunden 69, Strib.
Tlf. 21 24 68 20
poulc@stribnet.dk

Kasserer: Annette Radoor
Røjle Bygade 49
Tlf. 64 40 28 36
annettebargmann@hotmail.dk

Verner Sørensen,
Sofiendalvej 13, Strib.
Tlf. 64 40 25 04
vso@stofanet.dk

Hvordan bliver man medlem?
Ring/mail til et bestyrelsesmedlem.
Kontingent: 45 kr. for enkeltmedlemmer uden postforsendelse og 70 kr. for par med postforsendelse
Medlemmerne får Bavnen to gange årligt og kan deltage i foreningens møder og udflugter.

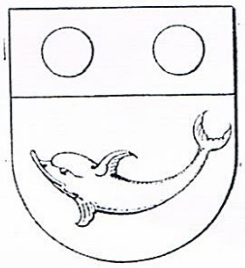
Nyttige adresser/links:
Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn
Ligger på første sal på Biblioteket i Strib.
www.striib.dk
Historiens Hus, Algade 8, Middelfart
www.middelfart-museum.dk

Bavnen

Udgivet af
Vejlby- Strib Lokalhistoriske Forening
Nr. 2 **2012**

INDHOLD:

Kære læser	**1**
Den store sømandsfamilie i Strib	**2**
Voldstedet i Vejlby Skov	**12**
Ubådskrigen og torpedoen ved Stavrshoved	**13**
Strib anno 1956	**23**
Peter Andreasens Gyde	**28**
Jernalderlandsby ved Staurby	**30**

Redaktion: Poul Christensen
Skovlunden 69, Strib
Tlf. 21 24 68 20 – poulc@stribnet.dk

Har du en idé til en artikel eller spændende fotos og beretninger, så ring eller mail til redaktionen.
Ris og ros er også velkommen.

Tryk: MultiService Kopi & Tryk I/S
ISSN 0906-5008

Sats/layout: Jens Ulrik Thomsen

Næste nummer – februar 2013
Deadline 15. december 2012

Kære læser

Vi begynder i Strib. Kaptajn Hansen og hans kone, Carla, fik 10 børn, heraf seks piger, der alle blev gift med sømænd og boede fra sidst i 1950'erne i Strib. Mens deres mænd styrede skibe på verdenshavene, styrede de alt derhjemme. Deres 21 børn voksede op sammen i Strib. Fire af dem fortæller om, hvordan det var at være en del af den store sømandsfamilie, og om de tætte bånd, der blev skabt.

Der går mange historier om Varborg – borgresten i Vejlby Skov. Det er der tidligere skrevet om i Bavnen. Ulrik Thomsen, der layouter Bavnen, har med sit kamera været på stedet sammen med lodsejeren. Billedet af borgbanken suppleres med nogle facts fra museumsfolk.

I maj 1957 fik fiskerne Christian og Ditlev Møller en dødsensfarlig torpedo i deres net ud for Stavrshoved. Hvordan var den torpedo havnet der? Poul Erik Pedersen, der stammer fra Kustrup, var blandt de mange tilskuere, da landmand Aksel Møller dengang trak torpedoen op på stranden med sin traktor, og minører fjernede detonatoren.

Mange år senere begyndte Poul Erik at forske i Anden Verdenskrig, herunder ubådskrigen og modstandsbevægelsen. Det har bl.a. ført til en artikel om ubådskrigen i krigens sidste fase og tre ubåde, som ved flugten til Norge kun nåede til Båring Vig. Artiklen bygger på oplysninger i tyske og engelske arkiver og korrespondance og samtaler med tyske ubådsofficerer samt artikler i danske aviser.

Inge Martner flyttede i 1956 med sin familie til Strib, hvor hun har boet siden. Tag med hende en tur op og ned ad Vestegade, som hun oplevede byens hovedgade for snart 60 år siden.

Vi tager et gevaldigt hop i tid tilbage til ældre romersk jernalder. Omkring år 200 e.kr. lå der en landsby et par hundrede vest for Strib Landevej i Staurby. Der var mange huse til mennesker og dyr, brønde og ildsteder, køer, grise og får. Det var et af de vigtigste fund her på egnen, som arkæologerne gjorde først i 1980'erne, inden DONG gravede naturgasledninger ned langs motorvejen.

Johannes Rasmussen, forhenværende Strib-købmand og nuværende medarbejder på Lokalhistorisk Arkiv i Strib, har samlet oplysninger om P. Andreasen, som fik opkaldt en vej efter sig. Eller rettere en gyde, hvorpå der ingen adresser var. Måske derfor blev den glemt. Nu har den fået et fint kommunalt vejskilt.

God læselyst.

Poul

Aktiv lokalhistorie

Mødet om aktiv lokalhistorie den 26. marts samlede 25 deltagere. Flere kom med ideer til emner, vi kan tage op, og flere fortalte om billeder og dokumenter, som de har liggende i deres gemmer. Andre søgte oplysninger om konkrete emner.

Der er allerede afleveret flere billeder og arkivalier til de lokalhistoriske arkiver. Og mon ikke ideerne og samtalen på mødet bliver til nogle artikler i Bavnen på et senere tidspunkt.

Igen skal opfordringen lyde: Kontakt mig – tlf. 2124 6820 – hvis I har en ide til en artikel, har spændende fotos eller dokumenter eller selv kan fortælle/skrive erindringer.

Poul

Den store sømandsfamilie i Strib

Kaptajn Hansen og hans kone, Carla, fik 10 børn, heraf seks piger. De blev alle gift med sømænd og boede fra sidst i 1950'erne i Strib. Mens mændene styrede skibe på verdenshavene, styrede de alt derhjemme. Deres 21 børn voksede op sammen i Strib. Fire af dem fortæller om, hvordan det var at vokse op i den store sømandsfamilie, og om de tætte bånd, der blev skabt.

Af Poul Christensen

- Du er en Hansen, sagde tysklæreren.
- Nej, jeg hedder Sørensen, svarede Ninna, der lige var vendt hjem fra en sejltur til Amerika med sine forældre og mødte op til sin første tysktime.
- Du ved, hvad jeg mener. Du er en af Hansens, fastslog læreren, og Ninna måtte tilstå, at hendes bedstefar var kaptajn Hansen.
De børnebørn var kendt for – i hvert fald på Strib Skole – at de ikke altid holdt mund i timerne eller udviste respekt for autoriteter.
- Det var der noget om, for vi var opdraget ret frit efter datidens forhold. Og vi var ofte mange børn sammen, så vi skulle råbe op for at komme til orde, siger Ninna Sørensen.

Vi har sat hende, hendes bror, Verner Sørensen, kusine Hanne Christiansen og fætter Bror Mattsson stævne for at lade dem fortælle om, hvordan det var at være børn i Strib i 1950'erne og 60'erne – med fædre, der sejlede i langfart på verdenshavene og var meget lidt hjemme i familiens skød, men med fem mostre og mange fætre og kusiner i nabolaget.

Næsten som søskende

Hanne trækker lidt i land med hensyn til at råbe op.
- Hjemme hos os var mor ikke en type, der trådte frem og sagde så meget. Jeg husker en barndom med meget sjov og med masser af legekammerater, siger hun.
Bror kan fortælle om slåskampe med drengene nede fra havnekvarteret og om, hvordan fætrene lavede en kano af gamle cykelhjul betrukket med malede sække – og sejlede ude på Lillebælt.
Fælles for flokken af fætre og kusiner var, at de var næsten som søskende. De kom dagligt i hinandens hjem. I perioder boede de hos en moster, når deres mor var

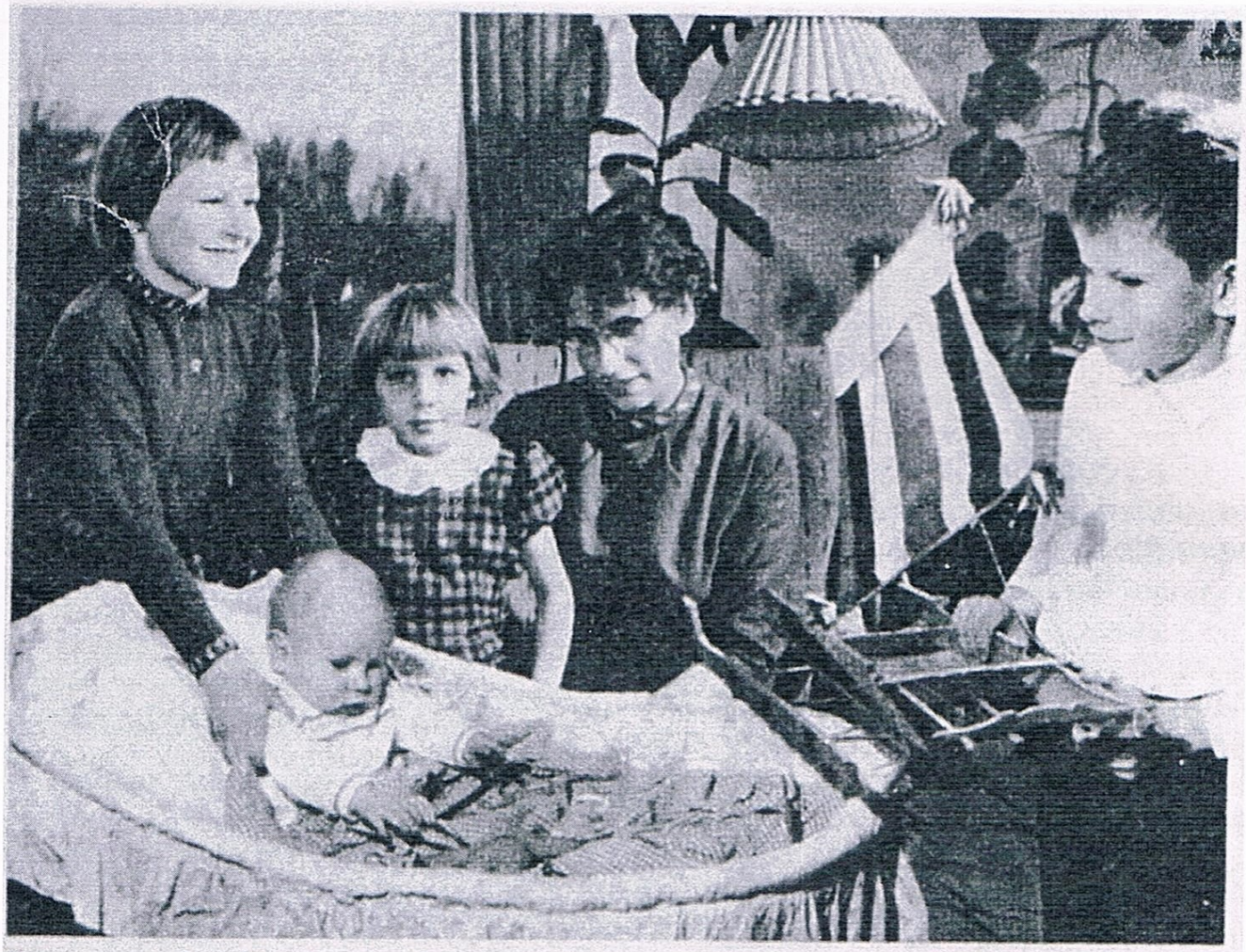

Alt for Damerne bragte i 1961 en artikel om "de seks søstre på stribe i Strib" og deres sammenhold, mens deres mænd tjente til familiernes underhold på verdenshavene.

ude at sejle sammen med sin mand. De seks kaptajn Hansen-døtre hjalp nemlig hinanden og boede i en række år i Strib, så de kunne være tæt på hinanden.
Hanne husker f.eks., da hun engang boede hos sin moster Estrid.
- Jeg var bare barn et andet sted. Sådan var det. Men der var forskelle. Estrid var mere opmærksom på, om vi blev beskidte, når vi var ude og lege end min mor. Det blev straks påtalt. Sådan noget gik min mor ikke så højt op i. Hun var mere optaget af at læse aviser, blade og bøger samt gå til politihundetræning.
Hjemme hos Kirsten kunne det gå livligt til i børneflokken.
- Når det blev for hedt, gik jeg ned til moster Lisbeth, fortæller Ninna og fortsætter. - Hun havde mange blade og bøger af f.eks. Jack London og Kipling i reolen. Der kunne jeg sidde i fred og læse. Der blev ikke spurgt til, hvad der var sket. Når eftermiddagen var gået, tog jeg hjem igen.
Opholdet hos en moster kunne også vare meget længere. Da Ninna var to år, havde hun været hos sin moster Estrid i syv måneder, mens hendes mor havde sejlet på USA og Fjernøsten sammen med faren. To ældre søskende blev passet af deres farmor og farfar på Ærø.
- Jeg fik senere at vide, at min søster blev skuffet, da hun kom hjem og opdagede, at hendes baby-lillesøster nu kunne gå og tale. Jeg blev forkælet af min fætter og to teenage-kusiner og havde næsten glemt mine rigtige søskende, lyder Ninnas fortælling i dag. Hanne husker sin konfirmation. Moster Ruth syede konfirmationskjolen, og

Familieoversigt
Kaptajn A.F.A. Hansen og Carla Marie, boede fra 1930'erne i Strib. Først på Røjlemosevej og fra 1950 i "Gratia" på Idrætsvej. De fik seks døtre og fire sønner: Vagn, Karl Vilhelm (døde som syvårig), Poul og Alfred.
De seks døtre:
Estrid Laustrup, gift med styrmand Arne Laustrup. Boede Idrætsvej 6.
Børn: Anita, Vagn og Aino.
Bodil Hansen, gift med kaptajn Hans Viggo Hansen. Boede Øster Allé.
Børn: Ulla og Vibeke.
Anna Dorthea Hansen, gift med overstyrmand Peter Thorgny (kaldet Tom) Hansen. Boede på Tjærepletten tæt ved fyret.
Børn: Gunver, Britta, Sys, Kirsten-Jane og Vilhelm.
Kora Elisabeth (kaldet Lisbeth) Ømand, gift Jens David Ømand, der selv ejede skib og senere sejlede som styrmand på bl.a. Grønland. Boede Rørkærsvej 23.
Børn: Finn og **Hanne Christiansen**.
Ruth Mattsson, gift med kaptajn Peter S. Mattsson. Boede Søborg Alle 8.
Børn: Asgerd, Tanja, Palle, **Bror Mattsson** og Uffe.
Kirsten Sørensen, gift med kaptajn Peter Sørensen. Boede Idrætsvej 4.
Børn: Ingrid, **Verner Sørensen**, **Ninna Sørensen** og Ulrik.

I alt 21 børn. Ved Ninnas konfirmation holdt onkel Viggo en tale, hvor han sagde, at godt nok står der i biblen, at menneskene skal være frugtbare og mangfoldiggøre sig. Men der står ikke, at det er familien Hansen, der skal sørge for det hele.

Det er jo heldigvis sjældent, at søstrene på samme tid skal ud at sejle med deres mænd, så når det er fru Kirsten Sørensens tur, er hun lykkelig for at kunne anbringe sine dejlige unger hos søstrene.

Familien Sørensen uden faren i Alt for Damerne 1961. Fra venstre: Ingrid, Ulrik (i vuggen), Ninna, Kirsten Sørensen og Verner.

festen blev holdt sammen med kusine Aino. De to gik i samme klasse og skulle konfirmeres samme dag.

Mor kaptajn hjemme

I de enkelte familier var det konerne, der bestemte og tog sig af alle opgaver derhjemme. Mad, vask og børn, tøj og indkøb, pengesager, snerydning, havearbejde, reparationer osv.

Som Verner siger det:
- Far var kaptajn på sit skib, mor var kaptajn hjemme.

Brors far sejlede for bjergningsselskabet Svitzer og var derfor ikke væk i lange perioder. Men i en periode sejlede han på Grønland, hvor Brors mor var med i nogle måneder. Så fik storesøster Asgerd til opgave at passe familien med hjælp fra mostrene.

Bror husker, at hans mor Ruth altid sad med sit strikketøj. Hun var storleverandør til storfamilien i sokker, sweaters og trøjer. Modtageren betalte for garnet. Og tøjet gik "i arv" i familien.

Mændene købte også børnetøj, når de kom til de store byer, især i Amerika, hvor der var rigeligt med varer i god kvalitet. Sømandsdrenge i Strib kunne derfor gå i Lee-cowboy-bukser, som det dengang var svært at få her i landet. Børnetøj var der altid rigeligt af.
Fædrenes sejlture kunne være langvarige. Hannes far havde således været væk i to år, da hun fyldte syv år. Verner og Ninnas far sejlede også på langfart, og lillebror Ulrik så først sin far, da han var to år.
Det længste fravær oplevede Anna, for hendes mand, Tom Hansen, var ikke hjemme, da Anden Verdenskrig brød ud. Som mange andre søfolk sejlede han for de allierede fra 1940 til 1945. Derfor var søskendeflokken delt i to hold. Dem før og dem efter krigen.

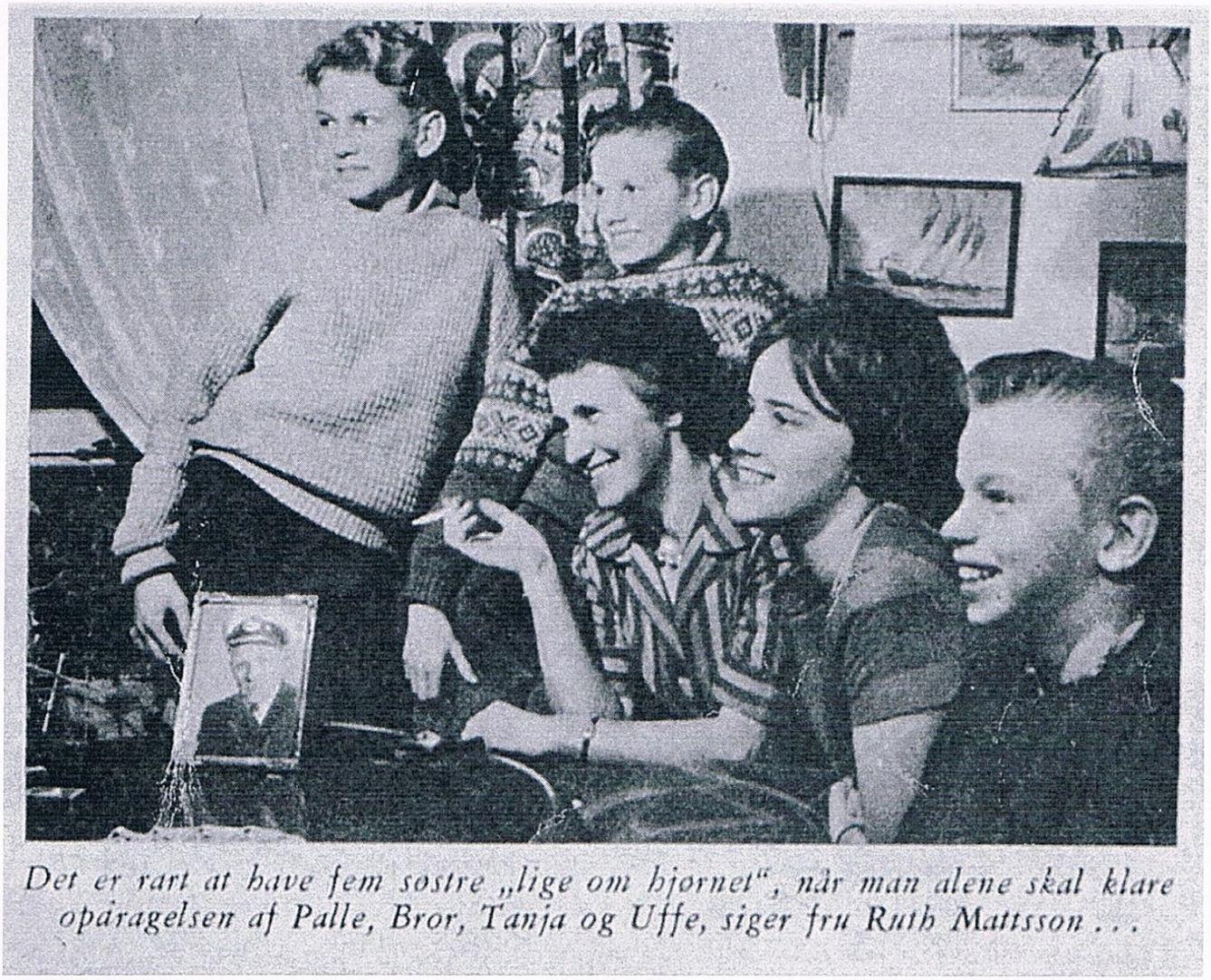
Der var brug for at hjælpe hinanden. Også i de små. Når nogle søstre var på indkøb, lagde de ud for hinanden. Eller kan du ikke lige købe det og det med til mig, når du er i byen. Det blev hurtigt sådan, at alle skyldte hinanden penge, og så mødtes de seks søstre for at lave regnskab.
- Det blev nogle indviklede regnskaber, og der blev talt højt ved bordet. Men de fandt altid ud af det, husker Hanne.
Selv om Verners far var meget lidt hjemme, har ikke manglet mænd at spejle sig i. Det var de ældre fætre, som lærte ham at lave en flitsbue og skyde med bue og pil og alle de andre ting, som drenge skal lære.
Og moren tog med Verner til fodbold og heppede på sidelinjen sammen med kammeraternes fædre som noget helt naturligt for Verner.

Når far var hjemme

Man kunne tro, at der var store forventninger, når far kom hjem, og at hjemmedagene gik med farmand i centrum, men sådan var det ikke.
- Jo, jeg glædede mig og var mest spændt på, hvad han havde med hjem af spændende ting, siger Verner.
Bror har ikke erindringer om særlige aktiviteter, når faren var hjemme.
Faren gled ind i familien, og børnene gik i skole og passede deres. Ninna kan huske, at det var spændende, når flere fædre og store fætre var hjemme samtidig. Så mødtes de og kunne snakke "skiv i timevis". Hanne husker hyggestunder med sin far.
- Han gik meget op i mekanik og holdt bladet "Populær Mekanik". Jeg nød at hjælpe ham med at samle en radio og skrue med en skruetrækker.
Fædrene var sjældent hjemme til jul. I månederne op til jul havde kvinderne i sømandskredsen i Strib strikket julegaver til søfolk. De blev sendt til sømandskirkerne rundt omkring i verden og fordelt til alle sømændene på skibene. Det var et fast ritual hos mostrene i Strib at høre julehilsnerne fra søfarende i radioen juleaften og de efterfølgende dage, og de lyttede hver især mest efter hilsenen fra deres eget skib.

Flyvefisk på dækket

Familieforholdene gav også børnene mulighed for at få unikke oplevelser.
Hanne boede på sin fars skib, "Jane af Marstal", i sine første 4½ år. Her boede hele familien, mens "Jane af Marstal" sejlede rundt især mellem

Det er rart at have fem søstre „lige om hjørnet", når man alene skal klare opdragelsen af Palle, Bror, Tanja og Uffe, siger fru Ruth Mattsson . . .

Familien Mattsson i Alt for Damerne 1961. Fra venstre: Palle, Bror, Ruth Mattsson, Tanja og Uffe. Storesøster Asgerd er ikke med på billedet. På bordet står et foto af faren, Peter Mattsson.

havnebyer i Danmark, Tyskland, Norge og Sverige. Familien solgte skibet, da børnene begyndte i skolen, og faren sejlede derefter på langfart.

- Jeg er nærmest vokset op på et skib. Når motoren standsede, mens jeg sov, så vågnede jeg – og det gør jeg den dag i dag, siger hun.

Sejlturene kunne også gå langt væk. Stort set alle har været med på en længere sørejse som børn.

Verner husker især turen fra Italien til New Orleans, som fandt sted under Cuba-krisen i oktober 1962, hvor sovjetiske skibe var på vej til Fidel Castros Cuba med raketter og andet militært isenkram, og der var risiko for en atomkrig mellem USA og Sovjetunionen.

Trods krisen kunne de også slappe af. Verner spillede fodbold i lastrummet sammen med besætningen. Sjovt var det også at stå oppe foran på dækket og fange flyvefisk, der landede på dækket. Verner tog nogle stykker med hjem til skolen i en flaske med sprit. Og så havde han nogle danskbøger med på skibet, husker han.

En af Ninnas langture gik til USA med last af folkevogne. Via Sankt

Bror, Vilhelm og Henrik (søn af Britta) øver sig til sømandslivet på Lillebælt i en pram, som morfar har bygget. (Foto ca. 1959: Britta Riis)

Lawrancefloden kom de til de store søer mellem USA og Canada og lossede i Chicago, hvor de fik korn med tilbage. Her var der tid til at være turist en dags tid.
Der var mange sidegevinster ved at være barn på sådan et skib

.

- Vi blev forkælet. Især hovmesteren sørgede for lækkerier.
Hun havde også skolebøger med. Maskinmesteren var tysksindet nordslesviger, og han lærte Ninna at bøje tyske verber, så hun var forberedt på at møde tysklæreren på Strib Skole efter turen. Hun husker også turen gennem kanalen og de mange sluser ved Niagara-vandfaldene.

Det unikke fællesskab

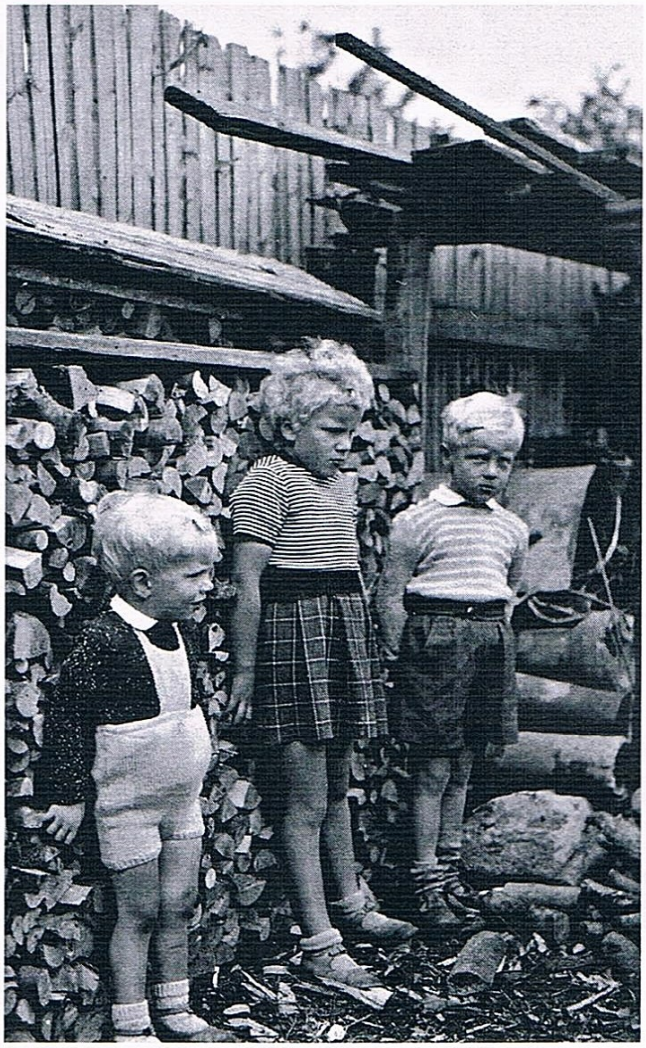
De fire kaptajn-Hansen børnebørn kan fortælle mange oplevelser om sammenholdet i familien.

- Det var unikt, og vi følte en glæde og en stolthed ved at være en del af familien, siger Hanne.
Ninna fortæller, at hendes lillebror, Ulrik, på fire år blev passet af moster Bodil, mens de store søskende var med forældrene ude at sejle. Ulrik havde som trøst for, at han ikke kom med på den spændende tur, fået en rød trædebil med pedaler. En dag gik det selvfølgelig galt: Ulrik og bilen havnede i en grøft på Kastanjevej – midt i en skov brændenælder, men som altid var der en stor fætter i nærheden, der kunne hjælpe. I dette tilfælde en grandfætter, nemlig moster Annas barnebarn, den 8-årige Jens, der kun iført sandaler og shorts reddede den røde bil og dens unge fører ud af brændenælderne. En ren heltegerning i de jævnaldrende kusiners øjne.
Selv om ens mor var ude at sejle i måneder ad gangen, eller man plaskede rundt på Lillebælt i en hjemmebygget kano, oplevede alle fire, at opvæksten i Strib var meget tryg og sikker.
- Den amerikanske udenrigsminister, Hilary Clinton, har sagt, at der skal en hel landsby til at opdrage et barn. Vores opvækst var sådan. Vi oplevede, at der altid var ældre børn og voksne omkring os, som på godt og ondt, og mest godt, holdt øje med os, siger Ninna.
Blev man f.eks. drillet i skolen, eller havde man generet nogen, som var efter en i skolegården, kunne man altid søge ly hos en af de store drenge i familien, hvad enten det var en bror eller en fætter.
Ninna husker, da hun og hendes jævnaldrende begyndte at gå i byen enten på diskotek i Strib – der var faktisk et diskotek i Strib i slutningen af 60'erne – eller i Middelfart, var de altid trygge. De var omgivet af storebrødre og fætre eller af venner og arbejdskammerater til brødre og fætre. 7
- Således havde vi yngre kusiner som teenagere holdt en lidt for våd nytårsaften. På hjemturen var den første, vi mødte i på gaden i Strib, fætter Uffe, som straks sørgede for, at vi kom godt i hus hos den nærmeste moster.
Men der var også ulemper ved den store familie. Man kunne ikke gemme sig, hvis man havde lavet gale streger. Kirstens børn blev på et tidspunkt passet af moster Lisbeth i hjemmet på Kåsvej. Det var, mens man byggemodnede Kåsvænget i Strib. En dag kom yngste dreng, der endnu ikke var begyndt i skolen, hjem og bad om et glas vand. Lisbeth måtte beklagende fortælle, at der ikke var noget vand i hanerne. Kort efter dukkede smedemester Fritz Petersen op. Han stod for rørarbejdet på Kåsvænget. Han kunne fortælle, at drengen og en kammerat havde kastet sten på de nylagte vandrør og dermed forårsaget, at hele kvarteret stod uden vand. Fritz Pedersen havde ikke haft problemer med at finde den skyldige, han var svoger til en af de ældre kusiner og kendte derfor familien.

Hørte om hele verden

De fire kaptajn Hansen-børnebørn er enige om, at deres opvækst med en far på verdenshavene og en mor, derhjemme, har præget dem.
De hørte om, hvad der skete ude i den store verden, og om de storbyer, som for de fleste andre bare

var røde firkanter på et verdenskort. De vidste mere om Hongkong og Singapore, New York og Gent end om Ringsted og Ringkøbing.
Der kom breve hjem med beskrivelser af de steder, faren – eventuelt sammen med moren – havde besøgt. Hvem andre havde dengang kinesisk soja og specielle krydderier på bordet end en sømandsfamilie i Strib, hvor man også forsøgte at spise ris med pinde.
De viste, at man fløj over Arktis, når man fløj til Nordamerika, og fik dåbsattest fra Neptun, når man krydsede Ækvator første gang.
I familien er der beretninger om, at Bodil måtte flygte fra et marked i Vietnams hovedstad, Saigon, da der var sprængt en bombe. Det var før amerikanerne for alvor gik ind i konflikten, og Vietnam-krigen blev almindelig stof her i landet.
Konflikter og krige rundt om i verden blev nærværende. Der blev lyttet, når fætter Finn fortalte om, hvordan hans skib listede ud af Nicosia havn, mens granaterne sprang inde over land, da Cypern-krigen blussede op i 1974.
Alt det blev der talt om hjemme i Strib, men det blev i familierne. Det var ikke det, børnene talte med deres kammerater om. Det var før fjernsynet for alvor bragte hele verden ind i folks stuer.
Stort set alle børn prøvede at sejle. Flere fik søfartsbog, men det blev kun en levevej for få af dem.

Børnene kom også meget hos deres mormor og morfar. Her har morfar lige slagtet en hanekylling. F.v.: Niels Peter, Hanne og Bjørn (drengene sønner af Ilse og Poul Hansen) ser lidt betænkelige ud. (Foto: 1952, udlånt af Hanne Christensen)

Hanne blev sømandskone

Hanne tog som den eneste i børneflokken sin mors og sine mostres rolle på sig. Hun blev nemlig gift med en sømand. Selv om vi nu nærmer os 1970'erne er kønsrollerne stadig fastlåste. Et eksempel viser situationen, som også var hendes mors og mostres:
Hanne boede i Kalundborg og ringede til et olieselskab for at bestille olie.
- Hvad er Deres mands navn, spurgte oliemanden.
- Hvorfor skal De have det?
- De kan kun bestille i Deres mands navn.

- Så vil jeg ikke handle her, proklamerede Hanne.
Pause i telefonen.
- Ok, kom det nølende fra oliemanden. Men så kan De bestille i Deres navn, men så kan Deres mand ikke bestille i sit navn.
Det kunne sømandskonen sagtens leve med.
På nøjagtig samme måde var det i banken.
Pigerne havde let ved at påtage sig rollen som husets kaptajn ligesom deres mødre.
- Bare spørg min mand, griner Ninna, der dog er gift med en gymnasielærer.

Bånd på tværs i familierne

For drengene var denne livsform med en mor som kaptajn hjemme også naturlig. Bror blev sømand og har sejlet hele sit liv.
- Min kone gjorde nøjagtig det samme som Hanne, og som min mor gjorde. Hun bestemte det hele. Som sømand kommer man ikke hjem for at lave noget om, så længe det kører godt. Det er helt naturligt, at det er sådan. Sådan har mit liv været. Ninna minder om, at hendes storebror, Verner, også var meget bevidst om, hvad der var mande- og kvindearbejde.
- Han ville ikke skovle sne, for han mente, at alt hvad der foregik i og omkring huset, også snerydning uden for hækken, var kvindearbejde.
Jo, det kan Verner godt huske. Men han lærte i løbet af 1970'erne, at mænd også kan lave husarbejde og holde have.
Der blev knyttet mange bånd på tværs af familierne. Morfaren, kaptajn Hansen, tog ofte en flok børnebørn med på en tur på Lillebælt, og familien samledes hos bedsteforældrene til juletræ. De var et samlingspunkt for den store familie, som stadig holder sammen og samles til runde fødselsdage, andre mærkedage samt til fætter-kusinefester. Man mødes også sankthansaften ved bålet.

En af de vigtige ting, de har taget med fra deres hjem er, at de har brug for hinanden. De kan ikke klare sig uden, at de hjælper hinanden.
Og det smitter af i næste generation, observerer Hanne:
- Det kunne jeg f.eks. se, når mine børn var hjemme med deres blebørn. Når f.eks. et barn skulle skiftes, kom der straks et par stykker mere. Og så var det den første forælder, som lige ordnede resten, og ikke de enkelte børns forældre.
Børn er der kommet mange af i familien. Der er i dag knap 150 efterkommere af kaptajn A.F.A. Hansen og hans kone Carla, heriblandt over 60 tipoldebørn. Så mon ikke en tysklærer på Strib Skole stadig kan rende ind i en Hansen i en klasse. Måske har tipoldebørnene også svært ved at holde mund i timerne.

Kaptajn Hansen og Gratia

De seks søstres forældre var kaptajn A.F.A. Hansen og Carla Marie. Kaptajn Hansen sejlede i langfart og har skrevet en bog om en dramatisk tur med den tre-mastede fuldrigger "Asgerd" under Første Verdenskrig. Han fortæller om livet om bord på skibet og det hårde og farefulde arbejde med at nå sikkert frem til havnen med lasten. Han er religiøs og udøver det i sin ledelsesstil. På vej hjem kommer han og skibet i Sydatlanten ud for en voldsom orkan, der var ved at smadre Asgerd.

Efter krigen var han med til at oprette den danske sømandskirke i Gent i Belgien, og familien boede dér i flere år. Han var også med til at oprette Søfartsskolen i Svendborg og fungerede som navigationslærer. Gennem sit engagement i Dansk Sømandsmission i Fremmede Havne var familien udstationeret i flere havnebyer. I 1932 slog han sig ned i Strib og efter Anden Verdenskrig byggede han villa "Gratia" på Idrætsvej. Gennem sømandskirken havde han personlig kontakt med skibsredder A.P. Møller, og da rederiet i slutningen af 1940'erne rev nogle stationsbygninger ned, fik han lov til at bruge materialer derfra til at bygge villa "Gratia" (nåde), der stod færdig i 1950.

En af sømændene på Asgerd lavede en model af skibet, som i flere år var kirkeskib i sømandskirken i Gent. Da den lukkede, kom skibet til Strib i 1987. Det blev restaureret og er i dag det ene af Strib Kirkes to skibe.

Carla Marie Hansen døde i 1957 og kaptajn Hansen i 1960.

Familietræf foran "Gratia" 1952. Stående bagerst f.v.: Ilse Roy Hansen (gift med Poul Hansen), Lisbeth Ømand, Carla Hansen, A.F.A. Hansen, Palle (besøgende familiemedlem), Anna Hansen med to børn foran sig: Vilhelm og Kirsten-Jane (Kisjan), Britta, Peter og Kirsten Sørensen. Foran børn f.v: Niels Peter (søn af Ilse), Bomsen (hunden), Palle (på lille cykel), Bjørn siddende, Hanne, Tanja, Ruth Mattsson siddende med to børn foran: Bror og Uffe, Asgerd siddende med mørkt hår, Sys siddende, Finn på cykel og en pige fra kvarteret helt ude til højre.

Voldstedet i Vejlby Skov

Vardborg har borgen nok heddet, og den menes at have en historie, der går tilbage til 1200-tallet. Mange gisninger er gjort om stedet, men hvad det rent faktisk har været, ved vi ikke med sikkerhed. Arkæolog S.A. Claudi-Hansen mener efter en besigtigelse i 1929, at det er en tidlig middelalderlig borg-banke i lighed med Søborg i Strib, men i mindre udgave.

Se artikel i Bavnen 2009 nr. 2.

Billedet her på siden er taget i april i år. Det viser den relativ lille forhøjning i skoven Råskift i Vejlby Skov. Det grænser mod nord op til Karlskov Bæk.

Museumsinspektør Erik Skov, Nationalmuseet, har besigtiget og beskrevet stedet i marts 1969.

"Voldstedet består af en rund borgbanke, ca. 14 m i tværmål og ca. 3 m høj, som rejser sig straks syd for bækken. Mod øst, syd og vest omgives banken af en ca. 10 m bred, nu tør grav. Uden for denne ligger et forplateau omgivet af en ydre, tør grav, ca. 8 m bred. Forplateauet har øst og vest for hovedbanken karakter af en 10-15 m bred vold; syd for den indre grav måler det ca. 45 m i nord-sydlig retning og ca. 65 m i øst-vestlig. Hovedbankens lille topflade, ca. 5 x 5 m, er beskadiget ved gravning af et indtil 1,5 m dybt hul. Sydligst i forplateauet, umiddelbart inden for den ydre grav, ses en svag hævning, hvor der er fremgravet mange store sten, dels rå marksten, dels et par tilhugne kvadre. Hele området er tæt bevokset med løvtræer og krat af el og hassel m.v. Grænsen for det fredede område løber i nord ved bækken og i øvrigt langs den ydre gravs yderside".

I 1929 gør Claudi-Hansen den i agttagelse, at der er rester af en kælder, der har ligget under en af den middelalderlige gårds bygninger. Han finder også munkesten.

Der er også fundet potteskår fra den tidlige middelalder.

Der er ingen omtale i gamle skriftlige kilder. Skal der kastes mere lys over borgbanken, skal der foretages arkæologiske udgravning og det er der ingen planer om.

(Poul)

Den fredede borgbanken Vardborg april 2012. (Foto: Ulrik Thomsen)

sted Vardborg, Vejlby skov, Råskift, Karlskov bæk
tid 1200-tallet, tidlig middelalder
ord: Voldsted, borgbanke, middelalderlig gård.
emne: arkæologi, fredede steder

Ubådskrigen og torpedoen ved Stavrshoved

Ved Anden Verdenskrigs afslutning fik den tyske ubådsflåde ordre til at søge mod Norge. Tre tyske ubåde nåede kun til Båring Vig. Flere år senere fik to fiskere en farlig torpedo i deres net.

Af Poul Erik Pedersen

På forsiden af Middelfart Venstreblad kunne man den 2. maj 1957 læse: "En yderst farlig torpedo fundet i Baaring Vig". Fiskerne Kristian og Ditlev Møller fra Blanke Mark (ikke Aksel Møller som nævnt i avisen) var om morgenen den 1. maj ude at røgte deres bundgarn ved Stavrshoved (Røjle Klint), og de bemærkede noget usædvanligt. Deres garn hang fast i noget meget tungt. De kunne huske, at der var foregået noget mistænkeligt lige efter den 5. maj 1945, da der lå nogle tyske ubåde i vigen. Da det kunne være noget eksplosivt, kontaktede fiskerne politiet i Middelfart. Marinens Minørtjeneste blev rekvireret, og fra Korsør kom der straks et marineskib med dykker.

De konstaterede, at en armeret torpedo hang fast i bundgarnet, og en aktivering af "pistolen", torpedoens detonator, kunne få torpedoen til at sprænge. Adgangsforholdene ved Stavrshoved var dårlige. Derfor slæbte marinen torpedoen hen til Blanke Mark Strand og så langt ind til vandkanten som muligt. Her blev den trukket op på strandbredden.

Privatfoto i Middelfart Venstreblad af torpedoen og nysgerrige tilskuere (her iblandt denne artikels forfatter), maj 1957.

Den lokale landmand, Aksel Møller, stillede egnens største traktor – en David Brown – til rådighed. For ulejligheden fik han 50 kr. Betalingen hentede han i Blanke Marks Brugsforening, som lagde pengene ud for marinen.
Den farligste del af operationen var, da minørerne fjernede "pistolen" fra torpedoen. Det tiltrak mange tilskuere, som blev gennet flere hundrede meter væk fra torpedoen. Den lå i strandkanten med "pistolen" vendt ud mod vandet. Et tov var fastgjort i "pistolen", og det gik nogle meter ud i vandet og rundt om en pæl, som var hamret ned i sandbunden. Inde på land trak Aksel Møllers traktor i tovet, og torpedo og "pistol" blev adskilt.

Torpedo G7e eller G7s

Ifølge den danske marine var torpedoen i Båring Vig af typen G7e med en Pi2 torpedopistol. Det var tyskernes standardtorpedo. Den var 7,1 meter lang og havde en diameter på 53 cm. Vægt: 1,6 tons hvoraf 280 kg var sprængstof. Torpedopistolen kunne indstilles til at antænde ved mekanisk anslag eller magnetisk aktivering, eller begge dele.
Der er uoverensstemmelse mellem, hvad marinen oplyste, og det, som ubådsfolkene har berettet. Det kan man tolke ud af det billede, som blev bragt i Middelfart Venstreblad, og af os, som stod tæt på. Den runde kugle, der ligger til venstre for torpedoen, er højst sandsynligt hovedet fra en såkaldt akustisk torpedo med kodebetegnelse Zaunkönig (gærdesmutte) type G7s. Den var konstrueret til at følge skruestøj fra skibe. Zaunkönig var en af sidst udviklede, hemmelige torpedoer.

Kristian og Ditlev Møller havde været ualmindelig heldige. Nogen tid før fundet havde de slået bundgarnspæle ned i havbunden på stedet. Havde de stødt på "pistolen", kunne torpedoen være eksploderet, og det ville have medført deres udslettelse, sagde minørerne.
Efter at "pistolen" var fjernet, og torpedoen ikke længere var armeret, skilte minørerne torpedoen ad igen med mange nysgerrige som tilskuere. Dengang tog man ikke sikkerheden særlig alvorlig. Dagen efter, den 3. maj, blev torpedoen kørt væk på en lastbil, og det var så det, man vidste om sagen i 1957. Baggrunden for, at der blev fundet en armeret torpedo ved sognets kyst var der kun gisninger om.

Ved slutningen af Anden Verdenskrig

Tyskland angreb og besatte Danmark og Norge den 9. april 1940 uden stor problemer. Det næste erobringstogt kom hurtigt herefter, den 10. maj 1940, imod Holland, Belgien og Frankrig, som kapitulerede allerede den 22. juni 1940.
Med Frankrigs kapitulation fik den tyske krigsmarine mulighed for at oprette ubådsbaser i Frankrig med direkte adgang ud i Atlanten til de allieredes livsvigtige konvojer. Den lange vej igennem danske farvande nord om Skotland blev elimineret. Der blev anlagt ubådsbaser med store bunkeranlæg i Brest, Lorient, Saint Nazaire, La Rochelle/La Pallice og Bordeaux.
Krigslykken vendte imidlertid for Hitler, og den 6. juni 1944 gik de allierede i land på den franske kyst i Normandiet. Efter at de allierede havde fået etablerede og befæstet et brohoved i Normandiet, kom det

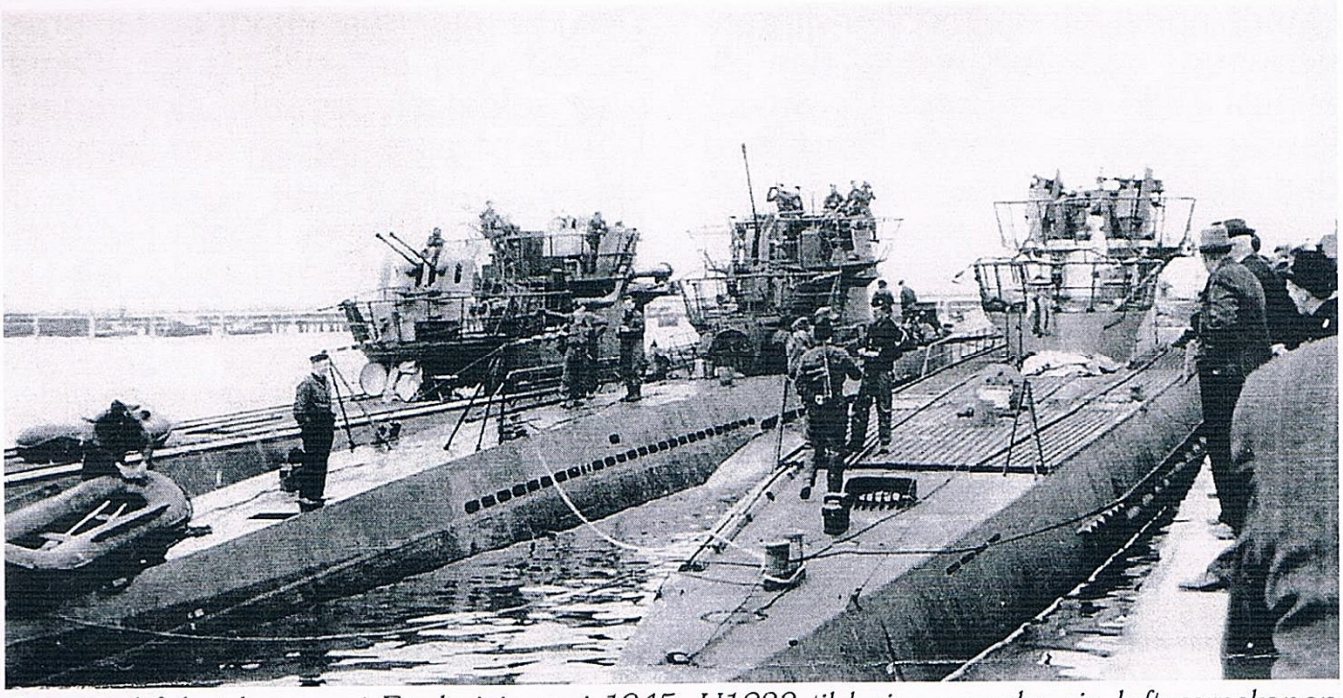
blandt andet til et amerikansk gennembrud ved Avranches den 4. august 1944 imod Brest. De amerikanske styrker erobrede Brest med den tyske ubådsbase efter næsten en måneds heftige kampe og med et tab af op til 10.000 US-tropper. Det var en ekstrem høj pris, som man ikke ønskede at betale for at erobre de resterende tyske ubådsbaser i Frankrig. Derfor forblev de i tysk besiddelse som fæstningsanlæg, indtil krigen sluttede, men de kunne ikke fungere som baser for ubåde, og de var uden militær betydning. Ubådene blev trukket op til Norge i efteråret 1944.
Men der skulle tilføres forsyninger som fødevarer og ammunition til de ret store forlægninger. Det tyske Luftwaffe var i 1944/45 så nedkæmpet, at det ikke var muligt at få forsyninger frem ad luftvejen. Den eneste forsyningsvej var søvejen og med ubåde, som stadig var tyskernes eneste og virkelige trussel imod de allierede.

De tyske ubåde i krigens sidste dage

I de sidste krigsdage var der hektisk aktivitet i den tyske krigsledelse. Den taktiske ledelse af ubådene blev foretaget af "Befehlshaber der U Boote" (BdU) fra Tyskland. Ledelsen foregik ved hjælp af kodede radiotelegrammer, som englænderne lyttede med på. Kodningen foregik ved hjælp af en såkaldt ENIGMA-kodemaskine og kodebøger, som englænderne havde fået fat i fra erobrede ubåde. Det betød, at englænderne kunne følge de sidste hektiske dage af ubådskrigen i de danske farvande og handle på baggrund af det. Her er et uddrag af de afkodede radiotelegrammer.

Den 2. maj får ubådskaptajnerne besked om, at "Hitler faldt blandt sine soldater", og at "storadmiral Dönitz påtager sig at føre kampen videre".
Dagen efter kræver Dönitz i et telegram til alle ubådsmænd, "at De fortsætter denne kamp med samme intensitet som tidligere".
Den 3. maj får kaptajnerne at vide, at den øverste chef for BdU, admiral Godt, kl. 20.00 har forladt Flensborg i et bombefly på vej til Stavanger i Norge, og at de nu skal tage kontakt til Stavanger for at få ordre til den videre rejse. Dönitz satsede på at føre ubådskrigen videre fra Norge for at opnå en forhandlingsposition med de allierede.
Den 3. maj kl. 23.18 kommer ordren om, at de ubåde, der er klargjorte, skal sejle til Norge. Ubådskrigen skal fortsætte, men kaptajnerne får også ordre til at forberede selvsænkning af ubådene, så de ikke falder i fjendens hænder.
4. maj kl. 8.15 meddeles, at Norge er hovedkvarter for ubådene, og at ubådskrigen fortsætter.

5. maj kl. 01.50 kommer der besked om "en ny situation". Hvis det er muligt, skal alle ubåde sejle til Norge. Alle ubåde, der kl. 8.00 befinder sig i danske eller tyske havne eller i farvandet syd for Danmark, skal udføre selvsænkning på dybt vand og besætningen gå i land.
Senere samme dag kl. 13.36 får alle ubåde i tyske og danske farvande ordre til ikke at foretage selvsænkning. Kl. 22.25 kommer der endelig besked om den tyske kapitulation med ordene: "Ubådskrigen ligger bag os. I har kæmpet som løver. I mænd fra ubådene, I nedlægger nu jeres våben".

De tre ubåde i havnen i Fredericia maj 1945. U1233 til højre mangler sin luftværnskanon, som skulle have været monteret i Kiel. Engelske fremrykninger gjorde, at de måtte flygte. (Foto: Ukendt)

Ubådscheferne bestemte ene og alene over deres ubåd. De var, og besætningerne i endnu højere grad, i vildrede i dagen fra 1. til 8. maj 1945, hvor Tyskland indgik den endelige og betingelsesløse kapitulation. Den tyske hær og det tyske Luftwaffe var nedkæmpet, mens krigsmarinen rådede over en flåde af supermoderne ubåde, som Dönitz fejlagtigt troede kunne indgå i en fredsforhandling.
Den viden, som englænderne fik igennem afkodning af radiotrafikken betød, at der i krigens sidste dage blev foretaget en intensiv jagt på ubåde i de indre danske farvande. Mange tyske ubåde blev sænket, herunder U2338, som blev sænket nogle få hundrede meter ud for Røjle Klint den 4. maj.

Ubådene på vej til Norge

Tre tyske ubåde på vej til Norge lå i Båring Vig, da krigen sluttede. Det var U155, U680 og U1233.

U155, en type IX C på ca. 1.200 tons og besætning på 48-60 mand, var i slutningen af april 1945 efter et værftsophold og med ny besætning udset til at forsyne Saint Nazaire med 7,5 tons forædlede fødevarer som smør og fedt samt medicin. Til selvforsvar blev der medbragt 4 torpedoer. U155 var en af de heldige, der var sluppet igennem hele krigen uden at blive sænket. Den gik i tjeneste allerede i 1941, og krigen igennem havde den sænket 26 allierede skibe på i alt 141.512 tons. U155 var den sidste, der forlod de franske ubådsbaser den 9. september 1944 mod Kristiansand i Norge, hvor den ankom den 18. oktober. Dagen efter gik turen ned igennem Kattegat til Flensborg og videre til et værft i Kiel for en tiltrængt overhaling. I marts 1945 overtog søpremierløjtnant Friedrich Altmeier og hans fronterfarne besætning U155, efter at deres tidligere ubåd, U1227, var blevet total

skadet under et bombeangreb på Kiel den 9.april.
U 680, en type VII C på ca. 800 tons og besætning på 38-57 mand, var ankommet til Kiel den 28. april for at blive udrustet. Meget kraftige bombeangreb på Kiel betød afgang den 3. maj – uden torpedoer – til Flensborg, hvor der kom proviant ombord, og de fik befaling om at gå til Norge.
U1233, en type IX C/40, samme grundtype som U155, men mere moderne, var kommet hjem til Kiel fra en operation i begyndelsen af april. Den kom på værft i Wesermünde, hvor alle torpedoer blev udladet. Efter i hast at have taget proviant ombord, sejlede den mod Flensborg. De allierede styrker stod nemlig allerede ved bygrænsen. Den nåede således ikke som planlagt at få torpedoer om bord og blive udstyret med en 3,7 cm luftværnskanon.

U 155 havde fået fastlagt sin opgave som forsyningsskib til Frankrig, mens U680 og U 1233 var på flugt fra de fremstormende englændere. Om natten den 4. maj blev der udsendt radiomeddelelse om, at skibe fra Kiel skulle gå til Gelting Bugt, hvor det ville blive fastlagt hvilke ubåde, der skulle afsejle til Norge.

Af sikkerhedsmæssige grunde blev det besluttet, at U155, U680 og U1233 skulle afsejle i den nævnte rækkefølge, og ved 17.00-tiden den 4. maj befandt ubådene sig imellem Als og Ærø. Fra den klare himmel blev de angrebet af allierede fly, og den først angribende maskine blev skudt ned af U155s luftværnskanon, (en FLAK, Flieger Abwehr Kanon), mens de øvrige fly drejede af og forsvandt.
De angribende maskiner var engelske Mustang-jagere fra 126. eskadrille, der fløj eskorte til skibs- og ubådsoperationer i de indre danske farvande. Angrebet blev udført af eskadrillechefen, major Arne Austeen, der var frivillig nordmand i det engelske luftvåben, RAF. Han mistede herved livet så kort tid før Tyskland kapitulerede. Efter angrebet fortsatte de tre ubåde op igennem Lillebælt og nåede Båring Vig om aftenen den 4. maj kl. ved 22-tiden. Her erfarede de (telegrafisten kunne lytte til både de tyske og i hemmelighed til de engelske radioer), at tyskerne i Holland, Nordvesttyskland og Danmark havde kapituleret næste dags morgen kl. 8. Ubådene lagde sig for anker i vigen for at afvendte det videre forløb.

U155 skilte sig af med torpedoerne

Den 6. maj besluttede kommandanten på U155, Friedrich Altmeier, at de skulle skille sig af med de nu unødvendige 4 torpedoer.
Ifølge søløjtnant Martin Lehman var der to slags torpedoer om bord. 2 såkaldte Zaunkönig-torpedoer, som den der gik i fiskernes net, og 2 LUT-torpedoer, der var programmeret til fremadrettet at afsøge mål i et bestemt område. De var pladskrævende og udgjorde en fare, men den egentlige årsag var nok snarere, at de super moderne torpedoer ikke skulle falde i fjendens hænder. Der findes ikke beretninger om, hvorfor torpedoerne blev destrueret, men besætningsmedlemmer har berettet om, at alt det hemmelige udstyr blev destrueret. Det må også have omfattet torpedoerne.

De to vagtofficerer på U155, søløjtnanterne Martin Lehmann og Ernst Schewior, har samstemmende beretninger om, hvordan torpedoerne blev skaffet af vejen, men er uenige om rækkefølgen af de to afskudte torpedoer. Schewior beretter, at mandskab blev sendt i land for at observere, om der kunne være fare for at lade torpedoerne eksplodere tæt ved Røjle Klint. Fiskere har fortalt, at der på nogle store sten blev markeret med maling eller lignende, hvor de var gået i land – vel nok for at have noget at sigte efter.

Lehmann beretter, at den først afskudte torpedo ind imod den stejle kyst drejede 80 grader til højre for Stavrshoved, selvom den var sat til at styre lige ud. Torpedoen ramte havbunden vest for sejlrenden ind imod Fælleden ved Fredericia og detonerede. Det skete i nærheden af et skib, hvor man må have troet, at det havde udløst en mine.
Den anden afskudte torpedo forsvandt, som Lehmann udtrykker det "sang und klanglos", og det kan kun være den torpedo, som fiskerne fik i deres net.
Tyskerne ville ikke risikere mere ved at afskyde de resterende to torpedoer, som i krigens sidste tid var af ringe kvalitet med fejl og mangler. Det skyldes ofte sabotage af tvangsarbejdere eller KZ-fanger, som samlede dem.
Den 7. maj besluttede tyskerne at sprænge de to sidste torpedoer. Altmeier beretter, at de to sidste torpedoer blev halet op på dækket og forsynet med sprængladninger, som alle ubåde havde ombord, hvis det blev nødvendigt at foretage en selvsænkning. Tændsatserne blev sat til den længste tid på 7 minutter. Ubåden kom i fuld fart, hvorefter torpedoerne blev skubbet udenbords.
Efter nogle kæmpe brag kom der en mængde fisk op til overfalden med bugen i vejret.

Lodsformand Andersen "kaprede" de tre ubåde

Den 8. maj 1945 lå de tre ubåde stadigvæk i Båring Vig, og det syntes lodsformand Arne Andersen fra Fredericia, at han ville gøre noget ved. Om eftermiddagen ved 16-tiden sejlede han med sin motorbåd ud til ubådene og kom ombord på den ene, hvor de tre ubådschefer tilfældigt befandt sig. Andersen fortalte dem, at det var alt for farligt at ligge på åben sø, og at en ubåd med 38 mand (det var dog ikke korrekt) lige var blevet sænket i Lillebælt øst for Fredericia, og at russerne havde bombet tyske enheder på Bornholm. Efter 1½ times forhandling gik ubådscheferne med til at sejle ind til Fredericia, hvor de ankom om aftenen ved 19-tiden anført af lodsformanden i sin motorbåd.
Det fik Socialdemokraten i Fredericia en drabelig artikel ud af med overskriften: "Lodsformanden kaprer tre tyske U-både i Baaring Vig", og han blev næste gjort til en helt, som uden våben i hånd havde kapret tre tyske Atlanterhavs-ubåde og fået dem til at sejle ind til Vesthavnen. På en eller anden måde er artiklen blevet oversat til tysk og har efter krigen cirkuleret blandt gamle ubådsfolk, der imidlertid betragter artiklen som en vittighed.

Ubådschefen Altmeier mener at kunne huske, at de over radioen

Ernst Schewiors beretning

Ernst Schewior var søløjtnant og vagtofficer på U155, da den lå i Båring Vig. Under hans besøg i 1998 fortalte han om sin karriere som søofficer, der også er et stykke dramatisk krigshistorie. På billedet her står Schewior foran en luftværnskanon på "vinterhaven" (kælenavn for den åbne platform ved kanonen).

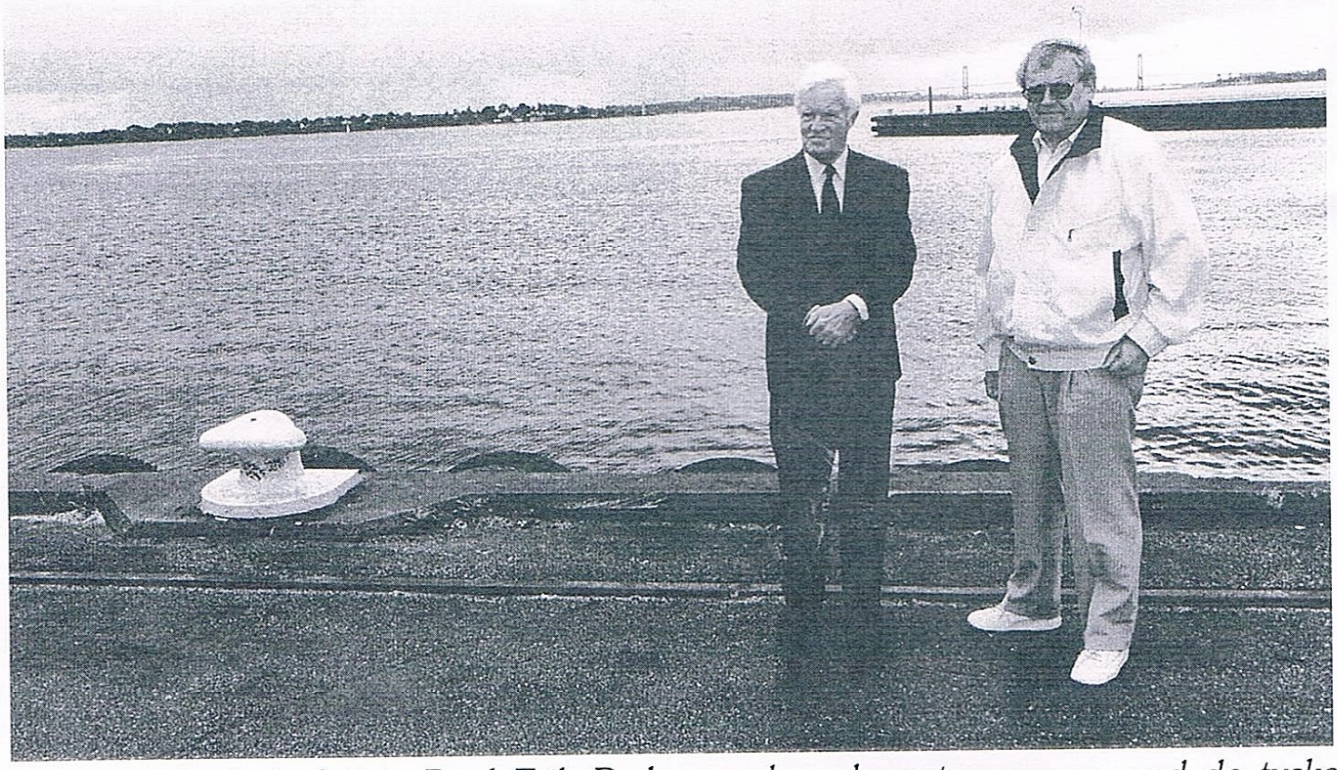
Schewior blev 18 år gammel indkaldt til krigsmarinen, hvor han blev søkadet i februar 1942. Han kom til slagkrydseren Gneisenau, der sammen med to andre slagkrydsere Scharnhorst og Prins Eugen samt 8 destroyere foretog det berømte udbrud fra Brest i februar 1942. Armadaen sejlede op igennem Kanalen til englændernes store fortrydelse. Flådens flyvevåben angreb skibene flere gange, og 6 angribende torpedofly blev alle skudt ned i en af træfningerne. Den kraftige kanonild her reducerede Schewiors hørelse, fortalte han i 1998.

Schewior blev videreuddannet og kom til U106, som imidlertid blev sænket af en RAF Sunderland-vandflyver den 2. august 1943 i Atlanten ca. 460 km nordvest for Cape Ortegal i Spanien. Der omkom 22 ubådsfolk, mens 36 blev redet af en søgående motortorpedobåd.

Efter sænkningen af U106 kom han til U1227, hvor Schewior oplevede, at de jagende nu var blevet de jagede. Han og hans ubåd blev angrebet med dybvandsbomber to gange i oktober 1944, dog uden skader. Men den 8. november gik det galt. Ubåden blev så beskadiget, at de måtte trække sig fra kampen og søge havn for at blive repareret. Ved Gibraltar blev de igen angrebet den 11. november. Schewior beretter, at trykluftflasker uden for det trykbærende skrog eksploderede, hvorved englænderne troede, at ubåden var blevet sænket. Det blev deres redning, idet U1227 var i stand til at "halte" til Norge, hvor der imidlertid ikke var mulighed for reparation. Turen fortsatte til Kiel til et værft, men den 9. april 1945 blev den så beskadiget under et stort bombeangreb, at den måtte opgives.

Den fronterfarne besætning fra U1227 fik presset igennem hos BdU, at de skulle overtage U155. Alternativet var at blive sendt til fronten som almindelige infanterister, idet marinesoldater i stort omfang på dette tidspunkt blev forflyttet til landtropperne og dermed til fronterne i enten øst eller vest.

Schewior endte sin krigstid med U155 i Skotland, hvorefter han kom i 2 års krigsfangenskab. Efter krigen blev han sælger. Da bundesmarinen blev oprettet i 1957, blev han ansat her, og var blandt andet chef på en minestryger. Han gik på pension i 1980

Denne artikels forfatter, Poul Erik Pedersen, har skrevet sammen med de tyske søofficerer, og han inviterede Ernst Schewior på besøg i 1998, hvor han fortalte om sine oplevelser. De to blev fotograferet på Vesthavnen i Fredericia, hvor de tre ubåde lå i forsommeren 1945. (Foto: Benny Nielsen)

havde fået besked på at gå til nærmeste havn og afvente udviklingen, og vagtofficer Lehmann beretter om, at de først gik til havn, efter de havde sikret sig at kunne ligge i et afskærmet område i havnen, hvor tyske landgangspionerer havde holdt til. Der havde der været fem kompagnier, som bl.a. rådede over færger, svære stormbåde og landgangsbåde.

Ventetiden i Fredericia

Søløjtnant Lehmann beretter, at chefen Altmeier, Lehmann og en underofficer svært bevæbnet gik ind til byen til den militære byleder, som var oberstløjtnant Trampe. Det skete straks efter, at ubådene var kommet i havn. De erklærede overfor bylederen, at de ville forholde sig roligt i Vesthavnen og afvente engelske befalinger, og at ethvert overgreb fra modstandsbevægelsen ville blive imødegået med våbenmagt.

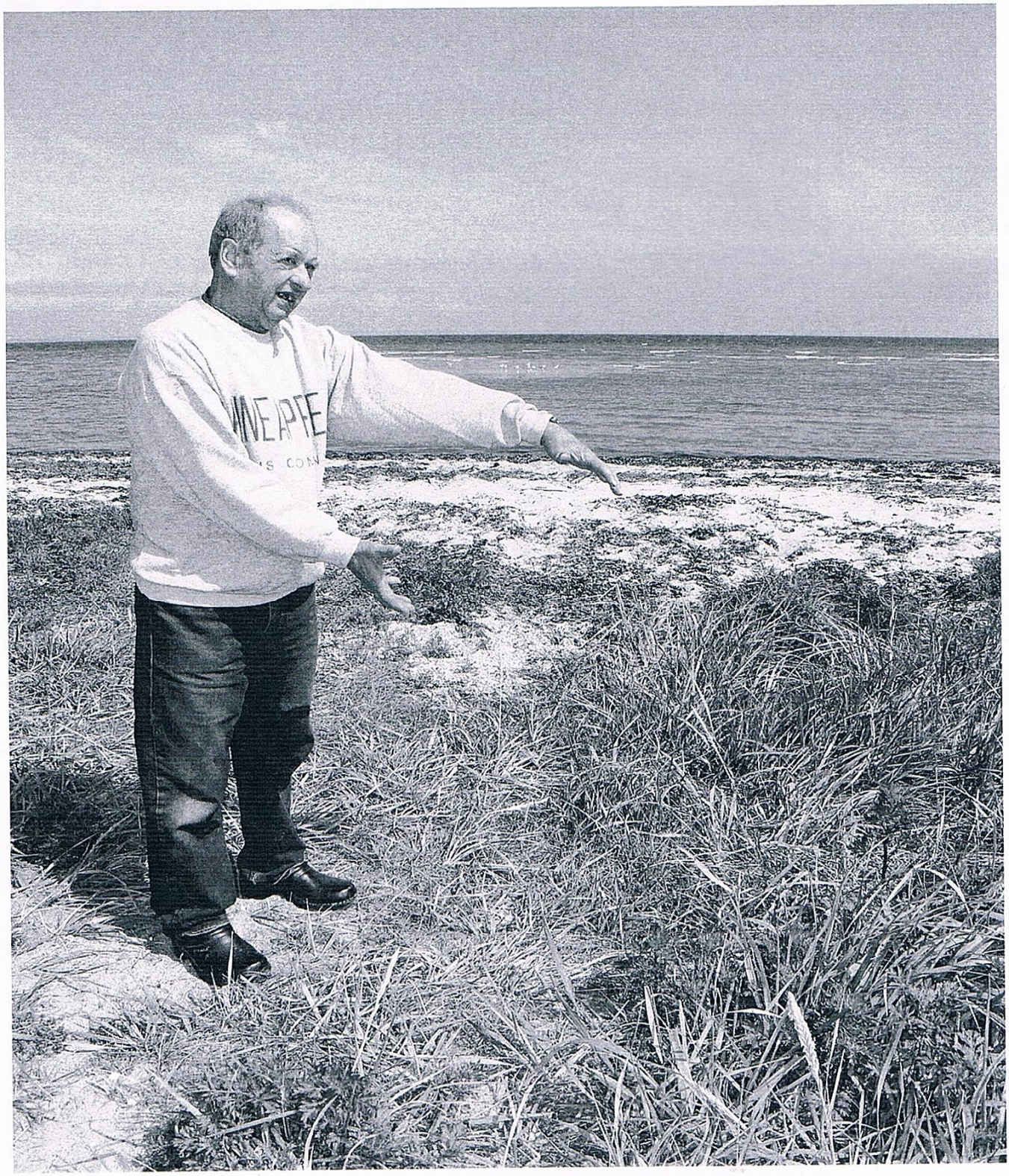
Ubådsbesætningen fik lov til at overtage den baraklejr, som havde været tilholdssted for den tyske pionerenhed, som var på vej hjem til Tyskland. Besætningerne fik tilladelse til at bevæge sig frit i Fredericia på betingelser af, at det forgik i grupper på mindst tre og højst fem personer, og ved indgangen af den indhegnede baraklejer blev der stillet en bevæbnet kontrolpost, antagelig fordi tyskerne var bange for at blive overfaldet af modstandsfolk.

Altmeyer mindes ikke, der har været uheldige episoder i den tid, de lå i Vesthavnen frem til den 10. juni, hvor der kom englændere ombord med 1 officer og 2 menige for at følge sejladsen fra Fredericia.
Englænderne gav ubådscheferne besked på at fortsætte den normale vagttjeneste, og ingen danskere måtte komme ombord. Besætningen skulle udover de normale vagter holdes beskæftiget, hvilket blandt andet forgik med ingeniørtroppers efterladte udstyr. Der blev i havnen arrangeret kapsejlads med både med påhængsmotorer, og der blev afholdt atletikstævner med diplom og prisuddeling samt alle mulige former for spil. Der blev desuden afholdt "teateraftener", hvortil de sårede på lazaretterne i Fredericia blev indbudt, og der havde de moret sig storartet.
Den 10. juni lige inden afsejlingen fra Fredericia blev U155 afvæbnet af de danske styrker, hvilket var usædvanligt, idet tyskerne kraftigt fastholdt, at de kun ville lade sig afvæbne af englændere.
Ernst Schewior, der som officer var ansvarlig for våbene på U155, havde under sit besøg i Danmark det originale overdragelsesdokument med. I dokumentet er oplistet den anseelige våbenmængde, som blev overdraget til den militære byleder i Fredericia med behørig kvittering af den militære havnechef E. Christensen.
Af det farlige isenkram kan nævnes: 5.200 stk. 2 cm og 1.200 stk. 3,7 cm luftværnsammunition. 2 stk. rifler og 2 maskinpistoler. 25 pistoler af forskellig slags. 24 håndgranater og ca. 5.000 stk. håndvåbenammunition af forskellig kaliber. 34 stk. sprængkapsler og en mængde andet udstyr.

Til Skotland og operation deadlight

Ubådene i Fredericia afsejlede den 10. juni sammen med andre skibe, der kom fra Århus, mod Kiel og videre til Wilhelmshaven, hvor de afventede udleveringen til englænderne, og en del af besætningen afmønstrede.
Den 24. juni var der afgang mod England, hvor de ankom til Stranraer på den skotske vestkyst den 28. juni. Herfra blev den resterende besætning sendt i krigsfangenskab bortset fra en lille gruppe, der blev tilbage til at se efter ubådene.
Den sidste akt af ubådsdramaet fandt sted ved Malin Head i Nordirland. De "grå ulve" – ubådenes kælenavn – kom dertil for at blive sænket under kodenavnet "Operation Deadlight" (operation dødslys). Sænkningen forgik enten med sprængstof eller kanonild fra den engelske flåde.
U155 blev sænket den 21. december19 45 ca. 30 km NV for Malin Head i Nordirland antageligt med en sprængladning. U680 blev sænket med kanonild fra destro-yeren HMS Onslaught den 28. december ca. 56 km øst for Malin Head, og U1233 blev sænket på samme måde den 29.december ca. 118 km NV for Malin Head.

Mange af de officerer, der havde deltaget aktivt i ubådskrigen med sænkningen af allierede handelsskibe, blev krigsfanger helt frem til efteråret 1948, da de havde deltaget i krigsforbrydelser efter de allieredes opfattelser.

I dag råder der fred og idyl på stranden, hvor Aksel Møller med sin David Brown trak torpedoen i land. Han kan godt se, at det var en farlig opgave, men det tænkte han ikke over dengang. (Foto: Poul Christensen

Kilder:

Arkivalier i det tyske arkiv: U Boot Archiv Cuxhaven-Altenbruch Korrespondance med tyske ubådsofficerer og samtaler med Ernst Schewior Public Record Office London, (i dag: National Archives) Middelfart Venstreblad og Socialdemokraten i Fredericia

Strib Anno 1956

En tilflytters oplevelser af Strib med et rigt forretningsliv og fine transportmuligheder.

Af Inger Martner

Strib var for mig en prik på landkortet, selv efter to år i Middelfart, hvor jeg blev bekendt med de dejlige omgivelser ved Hindsgavl samt Føns og Tybrind. Især Føns tiltrak mig, men da tanken om at købe egen bolig blev aktuel, var Føns en umulighed. Vi havde arbejdsplads i henholdsvis Middelfart og Fredericia og ingen bil.

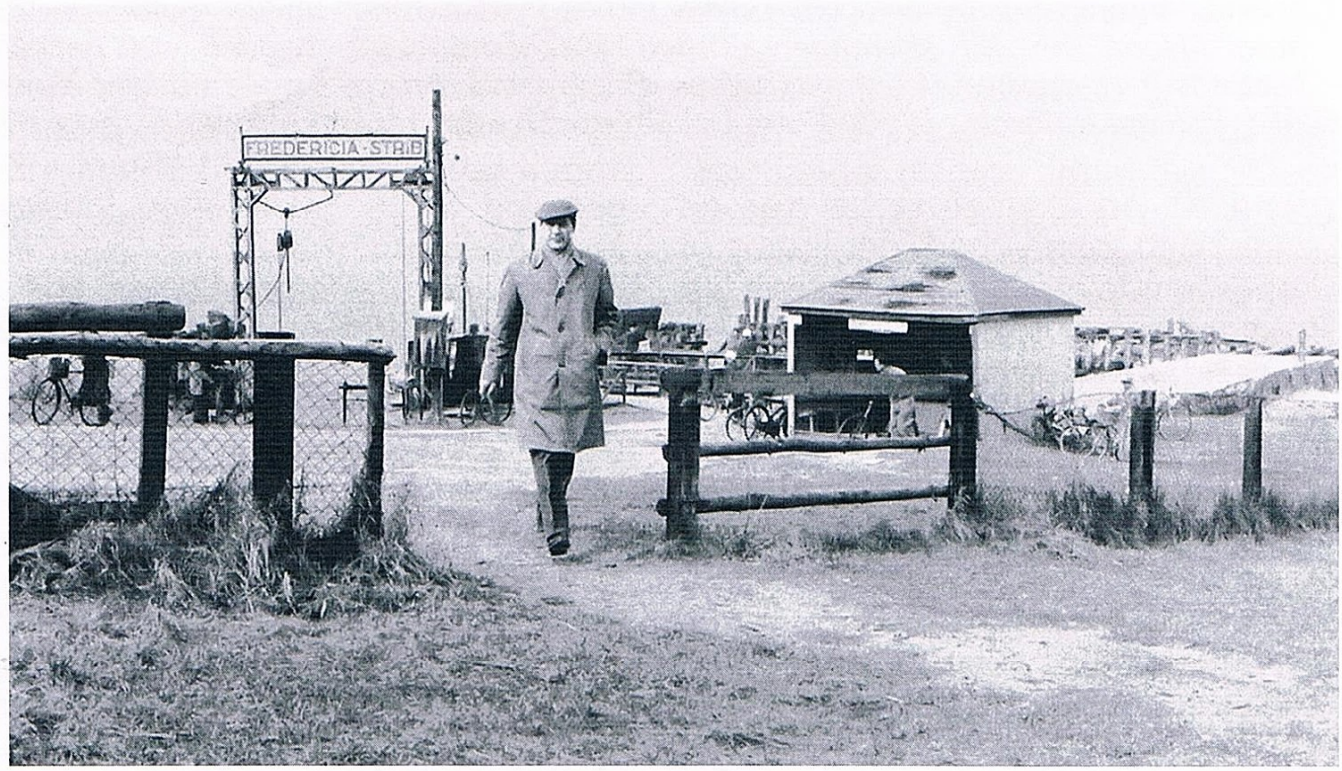
Strib havde gode forbindelser til Middelfart og omegn og desuden sejlede "Lillebror" på Fredericia med blandt andet gymnasieelever. Der var således fine forbindelser til skoler, speciallæger, større forretninger med mere. Ligeledes havde Strib alt, hvad man til daglig havde brug for. Den eneste mangel var mulighed for børnepasning.

Lad og tage en tur op og ned ad Vestergade for at bekræfte min påstand om, at byen havde alt.

Beskrivelsen er, som *jeg* husker, det var sidst i 1950`erne og er nok ikke udtømmende. Måske vil det få ældre borgere i Strib til at mindes de gode gamle dage, og som jeg tænke, hvorfor er alt dette borte.

Sognefoged på Stribgården

Jeg starter turen med Stribgården, fordi menneskene der var de første, jeg mødte i Strib. Sognefoged Jensen handlede nemlig med huse, og alt var så at sige til salg dengang, stort og småt kunne købes for en slik, men med to fuldtidsjob kunne kun et mindre hus komme på tale. Vi havnede på Nørre Alle i et træhus med egen strandgrund og blev

Inger Martners mand tog i mange år "Lillebror" til og fra arbejde ved HK i Fredericia. Her ses Carl Henning Martner foran færgelejet ved Nordenbro i 1967. (Foto: Finn Martner)

Ejendomme langs Vestergade. Fra venstre.: nr. 15 damefrisørsalon, nr. 17 apotekhåndkøbsudsalg og DSB pakke ind- og udlevering, nr. 19 Tatol, nr. 21 hotel "Rona", nr. 23 skomagerværksted (Askholm). Lige bagved ses gartner Nielsens gartneri med det store drivhus. Bagerst villaerne på begge sider af Nørre Allé. Billedet fra omkr. 1950. (Foto: Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

der i 43 år. Sognefogeden var en slags politi myndighed, dér kunne vi købe hundetegn, og sognefogeden foretog også borgerlige vielser.
Ved siden af Stribgården ligger kirken og skråt overfor på Røjlemosevej skolen, hvor også mine børn har fået undervisning. Overfor skolen på Røjlemosevej i **nr. 4** var der vaskeri i en tilbygning. Det var før vi fik privat vaskemaskine, så vi brugte vaskeriet, og dugene kom videre til rullekonen på Rolighedsvej. Bag skolen på Kastanjevej havde gartner Hansen gartneri og forretning med blomster og grønt. På det område er der nu daginstitution, Kastaniebor-

gen, og Stribs Skoles nye indskolingsafdeling.
Tilbage på Vestergade hvor der i "Kirkely" **nr. 91** var Taxi ved Louis Lorentsen, som vi kunne få fat i døgnet rundt. I **nr. 85.** var der dengang radioforretning med Friis som indehaver. Forretningen eksisterer i dag som Bang & Olufsen-forretning. Vi springer hen til **nr. 77.** Her boede vores blikkenslager, Rehr, som også klarede en dryppende vandhane eller et utæt toilet. I **nr. 75** kunne herrerne i mange år blive klippet hos Boesen. Vi springer i husnumrene en gang til og havner ved **nr. 45**, hvor familien Hjerresen

Vestergade 24. Her boede snedkermester Thomsen, der også producerede ligkister og var bedemand. (Foto: Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

havde mejeriudsalg. Længere fremme ligger Korsvejs Alle krydset, hvor der i **nr. 37** var købmandsforretning ved familien Popp Andersen.
I **nr. 31** var der bank. Mine forældre boede i kvarteret og var kunder der. Lidt uheldigt kom hele fire familier med efternavnet Pedersen til at bo side om side, og det gav anledning til forveksling i banken. Min mor kom for at hente penge, men bogen var tom; en anden Pedersen havde fået dem udbetalt, så banken fik travlt med at få fejlen rettet. Vi skal dog huske på, at det var før, vi fik personnumre, så nu går den ikke længere.
Oven over banken boede pensioneret politiassistent Sørensen. Han var god til at hjælpe folk med at udfylde skatteskema og lign. I mange år handlede vi med kørende mælkemand Niels Jørgensen, som senere byggede forretningen Mini Marked på Korsvejs Alle lige bag banken.

Hansen sætter hatten

I **nr. 29** havde Hansen-Pedersen boghandel (senere Johannes Steengaard). Vi er stadigvæk på vej ned ad Vestergade, og **i nr. 27** er der bageri ligesom dengang, hvor bagermesteren hed Jensen. Ved siden af i **nr. 25** var der fiskehandel ved fru Hansen, hun havde frisk fisk og også lidt røgvare. Ål og andet godt skulle dog bestilles, men blev så til gengæld leveret lige til døren. På modsatte hjørne i **nr. 23** boede en skomager, og næst efter kom Hotel Rona, som i en kort periode blev benyttet til mødeaktivitet af forskellig art. I **nr. 19** var der sæbehus (Tatol).
Apotekerudsalg manglede heller ikke. I **nr. 17** udleverede fru "Mille"

Jensen i ulasteligt hvidt tøj receptmedicin, så man følte det lidt højtideligt. I samme hus bestyrede en ældre herre, Hansen, et ind- og udleveringssted for DSB-pakker.
Man ringede på klokken til apotekerudsalget, og hvis det var Hansen der åbnede døren og hørte vort ærinde, sagde han: Et øjeblik – og lukkede døren. Lidt efter blev der fra kælderen sagt: Så er der åbnet. Og dér stod Hansen nu iført jernbanekasket. "Hansen sætter hatten" kaldte man det spøjse optrin.
På arealet bag husene nr. 17-23 havde gartner Nielsen gartneri med et stort drivhus. Selve forretningen lå ud til Scharlingsvej.
På en af de første matrikler med ulige numre lå en gammel skole, som nu er nedrevet og erstattet af to sammenbyggede huse. Hos manden, som boede der, kunne jeg købe nylagte æg. Nu slutter turen ned ad Vestergade, og vi er på Nordenbro.

Færgelejet og "Lillebror"

Resterne af færgelejet ligger der endnu. Før sejlede "Lillebror" mange ture over Lillebælt med skole- og gymnasieelever, folk der arbejde på den anden side af bæltet, folk på indkøb og mange andre. Det sluttede, da det blev for dyrt at holde færgelejet fri for tilsanding, samtidig med at mange fik mulighed for at eje bil.
På Nordenbro havde Steen Blicher iskiosk om sommeren, og i **nr. 2** på Rolighedsvej boede den allerede omtalte rullekone. I Færgegården var der husholdningsskole. Først på vandsiden af Nørre Alle stod sommerpavillonen og elevboligen Jentebo. Sommerpavillonen var tidligere udflugtsmål i stor stil. Jeg husker endnu, da den store træbygning først i 1960'erne blev brændt af. Den havde udlevet sin mission.
Vi tager turen tilbage på den anden side af Vestergade og starter med **nr. 2,** bagermester Børge Laursens bageri. Bag hans have lå maskinfabrikken CFC med indgang fra Vestergade. I næste hus boede Alfred Møberg, der kørte Taxa og udlejede biler. I **nr. 10** havde Johannes Rasmussen købmandsbutik med alt fra stort til småt. Han gjorde et stort nummer ud af, at man kunne få alt hos ham. Det beviste han sandheden af ved på et tidspunkt at sætte et stort, rigtigt lokomotiv som "reklameskilt" udenfor på fortovet.

En af hans konkurrenter var brugsforeningen i **nr. 16** med uddeler Nielsen. Forretningen er nu bibliotek og lokalarkiv. I **nr. 18** havde slagter Ernst Hansen butik.
Et smut ned ad Scharlingsvej til **nr. 23**. Her havde Mary Nielsen byens telefonkiosk. Den sorte bordtelefon med drejehåndtag stod i en lille niche for enden af en korridor. Man kontaktede fru Nielsen, som holdt øje med minutterne, man brugte til opringningen, og hun hørte nok alt, hvad man talte om, og efter samtalen var der afregning ved kasse et.
Tilbage til Vestergade **nr. 20** og herreekviperingshandler Poul Hvidberg Hansen. I **nr. 22** var der endnu en købmandsforretning drevet af Rasmussens enke og datteren Karen, altså 3 købmænd på det korte stræk.
I ejendommen **nr. 24**, hjørnet af Vestergade og Korsvejs Alle, huserede snedkermester Thomsen. Han lavede bl.a. ligkister, som han bragte ud til afdøde ved hjælp af køb-

mand Popp Andersens lille varebil. Flere gange har jeg fra min arbejdsplads på Middelfart Sygehus set ham komme med en ligkiste ragende ud af bagenden på den lille grønne varebil, hvor der på siden var påmalet: Kolonial og Delikatesser. Hvor jeg dog ærgrer mig over, at jeg ikke tog et billede.
I **nr. 26** havde dengang unge Helge Hansen damefrisørsalon, hvor jeg og mine børn blev klippet. Næst efter i **nr. 28** boede malermester Drejøe. Her kunne man hos hans kone købe maling, lak og pensler m.m.

God handel i Standard

I **nr. 30** lå damelingeriforretningen Standard, dygtigt ledet af fru Via Nielsen. Hun var god til at få de rigtige kollektioner hjem, også til den rigtige pris, så her var en god handel. **I nr. 32** var der endnu en slagterforretning ved slagter Nielsen. **Nr. 34** var i mange år postkontor, nu overtaget af Middelfart Sparekasse. På hjørnet overfor i **nr. 36** havde familien Thomsen bladkiosk.
I **nr. 38** var der i kælderen en lille butik, jeg husker bare ikke, hvad der blev handlet med dengang, men senere var det med alt fra fugle til sko.
Så gør vi et spring frem til **nr. 60,** hvor slagter Hansen havde forretning. Forretningen er der stadig med samme familie som indehavere. På pladsen ved siden af **nr. 64** havde vognmand Thomsen garager til sine lastbiler og i **nr. 78** drev købmand Mathiesen forretning med grovvarer i sin lagerbygning. Nu er der galleri. Endnu en vognmand, Nielsen, boede der i nærheden, han kom bl.a. med brændsel til vores kamin.

Turen slutter ved Østerhus overfor kirkegården, hvor tømrermester Rasmus Pedersen havde værksted. Nogle år senere overtog købmand Johannes Rasmussen hele ejendommen og oprettede købmandsbutikken K-Marked. Denne butik er nu lukket og ejendommen indrettet med lejligheder.
Vestergadeturen er endt, men jeg vil lige nævne flere ting, som også havde betydning for os dengang. Vigtigst var selvfølgelig, at der var en læge i byen, læge Børge Nørskov, en god og venlig mand, som børnene elskede. Ostegrosserer Arne Andersen kørte rundt med sin ostebil til private, og honning kunne fås hos biavler Jørgensen ved Gyvelhøj. Desuden var der to autoværksteder med benzinstation, Larsen på Münstervej og Jensen på Strandvejen.
Og så er der såmænd nok en hel del småforretninger, håndværkere og gesjæfter, som ikke er med her.
Som jeg husker det, var der meget liv i Strib, der ellers i stor grad var pensionistby beboet af pastor emeritusser, pensionerede skibskaptajner, eksproprietærer og tilovers-blevne DSB-folk fra færgens tid.

Poul Hansen Manufakturhandel ca. 1945. (Foto: Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

Peter Andreasens Gyde

Af Johannes Rasmussen

Den offentlige vej mellem Vestergade og Sønder Allé i Strib får nu sit gamle navn, Peter Andreasens Gyde, tilbage. Det kunne man læse i Fyens Stiftstidende 17. april 2011. Politikerne i Teknisk Udvalg havde dermed fulgt opfordringen fra det lokalhistoriske arkiv i Strib.
Arkivet har flere oplysninger om Peter Andreasen og gyden, der forbinder Vestergade med matr. 1bx ved Sønder Alle, hvor Peter Andreasen boede.
De ældste går helt tilbage til 1790. Her får livsarvingerne efter Søren Gyes og hustru ifølge kontrakt af 20. september 1790, tinglæst 15. november 1793, af færgemand Jens Pagh "Ret til Græsning af en Ko og to Faar paa Stribs Jorder og til sammesteds at skjære og hjemføre fire Læs Tørv aarlig".
Peter Hansen, kaldet Andreasen, var en efterkommer af Søren Gydes. I 1878 fik han skøde på familiens hus og dermed også retten til at sætte en ko og to får på græs samt skære tørv på færgegårdens jord.

Nu har gyden fået sit navneskilt. Johannes Rasmussen fra det lokalhistoriske arkiv i Strib har arbejdet for, at den gamle gyde fik sit navn gjort officielt. (Foto: Poul Christensen).

Sted: P. Andreasens Gyde, Vestergade, Sønderalle, stribs jorder, færgegårdens jord
Tid: 1790, 1793, 1878, 1898, 1937, 2. verdenskrig, 1943-1963
Emner: stednavne, ejerforhold Strib Borgerforening, navne magen.
Personer: Peter Hansen, kaldet Andreasen, Søren Gye & hustru
Andet: Asfaltbal i Strib.

Da der i 1866 kom banegård og overfart til Fredericia i Strib, kom der nye tider til den lille by. I slutningen af 1800-tallet blev Strib en mondæn ferie- og musikby, og der var store byggeplaner. Konsortiet "Strib Færgegaard" var ikke glad for, at Peter Andreasen havde denne ret til græsning. Den stod i vejen for konsortiets planer. Det indgik derfor i 1898 en aftale med Peter Andreasen om, at han afstod denne ret mod til gengæld at få skøde på parcellen, matr.nr. 1bx, som blev udskilt fra færgegården. I den nordlige del af parcellen lå hans hus. Denne aftale blev dog først tinglyst fem år senere, den 7. september 1903.

Asfaltbal i Strib

Gyden blev kaldt Peter Andreasens Gyde. Det kan man f.eks. læse i en artikel i Middelfart Venstreblad i 1937, hvor 1000 mennesker var til asfaltbal i Strib søndag den 22. august.

"Fra Rolighedsvej til P. Andreasens Gyde var der pyntet med Blomster, og særlig de mange Lys i de store Træer var af stor Skønhed, og det maa erkendes, at Bestyrelsen ikke havde skyet Offer for at gøre det hele saa smukt som muligt. Hele Dansepladsen var indrammet af Blomster og Guilander og Lys og tog sig festligt ud", beretter avisen. Arrangør var Strib Borgerforening.

"Efter at Sangforeningen »Lyren« og Folkedanserne havde optraadt, begyndte det egentlige Asfaltbal, og her var vel et Tusinde Mennesker samlet. Unge og ældre dansede med Liv og Lyst Aftenen igennem lige til Kl. 12, da det hele sluttede. Ballet forløb paa bedste Maade uden nogen Mislyd, og man haaber, at der skal blive et nogenlunde Overskud til Formaalet; men der har dog været saa store udgifter, at Beløbet næppe bliver særlig stort".

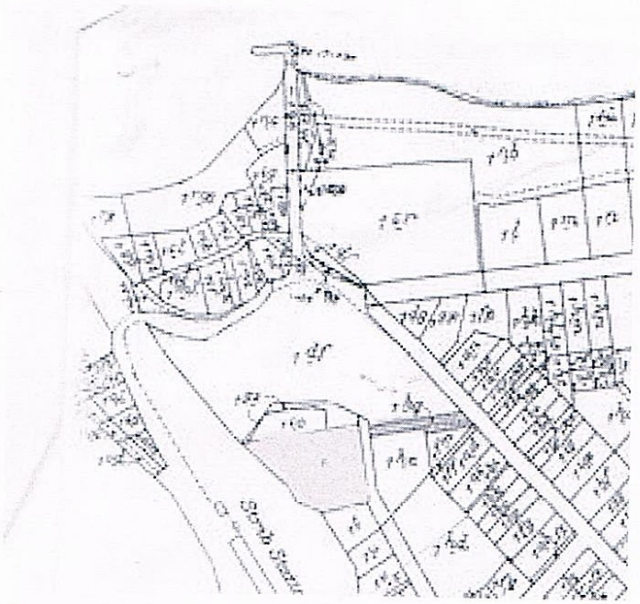
Værnemagten lejede matriklen

Under Anden Verdenskrig blev Peter Andreasens ejendom og jordstykke i en periode udlejet til tyskerne, som brugte stedet til opstaldning af heste og logi for hestepassere. På marken var der lucerne, og den lejede tyskerne for 250 kr. Peter Andreasen var da afgået ved døden, så hans dødsbo var udlejeren.

Denne udlejning blev i øvrigt ifølge Middelfart Venstreblad taget op i en retssag om værnemageri i 1945.

Maskinfabrikken CFC ejede matriklen fra 1943 til 1963, hvor den blev overtaget af maskinfabrikken Rimas. Senere købte Boligselskabet af 1945 (Arbejderbo) matriklen, som blev bebygget med rækkehuse.

I dag står gadeskiltet ud til Vestergade. Peter Andreasens Gyde er vistnok den eneste vej i kommunen, hvorpå der ingen adresser er.

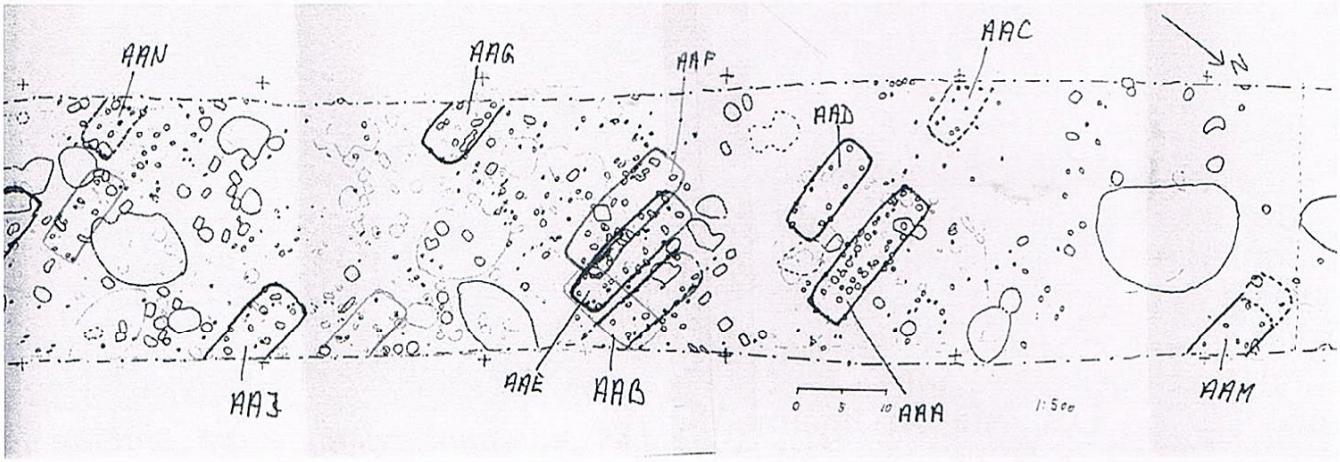
Det sammenhængende grå område i billedets nederste halvdel er matr.nr. 1bx. Gyden ud til Vester-gade har matr.nr. 1hq.

Jernalderlandsbyen ved Staurby

Den nuværende Staurby landsby kan spores tilbage til først i 1200-tallet. Men 1000 år før i ældre romersk jernalder lå der en landsby der, og bønder dyrkede jorden i området.

Af Poul Christensen

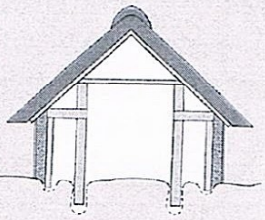
Kommer du ad motorvejen mod vest og lige har passeret Staurby, og kigger du ned på marken til højre lige efter de to huse i spidsen af trekanten Motorvejen og Strib Landevej, så ærgr dig over, at du ikke lige kan skrue tiden ca. 1900 tilbage til ældre romersk jernalder. For så ville du se en aktiv landsby med mange huse til mennesker og dyr, med brønde og ildsteder, med køer, grise og får.
Afdøde gårdejer Kaj Skovgaard Jeppesen havde fundet mange ting på sin mark, der pegede på menneskelig aktivitet i oldtiden, men først da arkæologerne i 1981 undersøgte området, inden en naturgasledning skulle graves ned, kom der syn for sagn.
Fyns Stiftsmuseum stod for udgravningen og undersøgelsen af et 250 meter langt og 50 meter bredt område, der løber parallelt med motorvejen. Arkæologerne fandt ikke mindre end knap 1000 anlægsspor, hvoraf langt de fleste var stolpehuller. Ud fra disse stolpehuller kunne de tegne mindst 12 sikre langhuse, såkaldte treskibede huse, med to indre rækker tagbærende stolper. Se tegningen af det midterste af udgravningsområdet.
F.eks. har huset AAA haft en stald med plads 10 kreaturer. Husene er orienteret vestnordvest-østsydøst, og hvor der er stald, lå den i den østlige ende. Husene er typisk ca. 4,5 meter brede og 15 meter lange.
Landsbyen er opdelt i flere aktivitetsområder med åbne pladser imellem. Husene er tilsyneladende anbragt i en række øst-vest gående linjer med ret åbne pladser imellem. Affaldsgruber og ildsteder findes i klynger i nogen afstand af husene. Der er kun fundet få brønde, men der kan være flere, da kun få gruber er udgravet. Landsbyer har været

Udsnit af udgravning, der viser en del af husene. AAA, AAB osv. er hustomter. Vær opmærksom på, at nord på tegningen peger skråt nedad til venstre. (Fra Rapport om udgravningen i Staurby, Fyns Stiftsmuseum 1982)

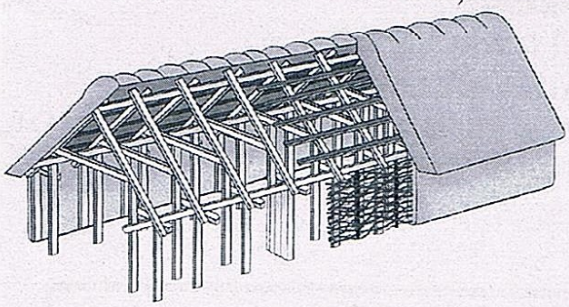
Det treskibede hus

I et treskibet hus bæres taget af to rækker af kraftige stolper, placeret ned igennem husets midte. Hustypen kaldes treskibet, da det i tværsnit kan opdeles i tre dele - mellem og på hver side af de to rækker tagbærende stolper.

Husene har haft stolper til ydervægge og andre opdelinger i huset - som skillevægge, båse til dyrene osv. - men disse er kun i heldige tilfælde bevaret. Husene er aflange og oftest 5-6 m brede. De kaldes derfor langhuse, når de er så lange, at de er brugt som bolig. Der er også mindre bygninger, som har været brugt som fx arbejdshus og til opbevaring. Indgangene er i langhusenes lange vægge, og indrettes oftes med bolig i den ene ende (mod vest) og stald i den anden (mod øst).

Treskibede huse bygges i det meste af bronzealderen, jernalder og vikingetid - samlet en periode på omkring 2000 år (1.500 f.kr.-1.050 e.kr.).

(Tegnig og tekst fra Kulturarv som værdi)

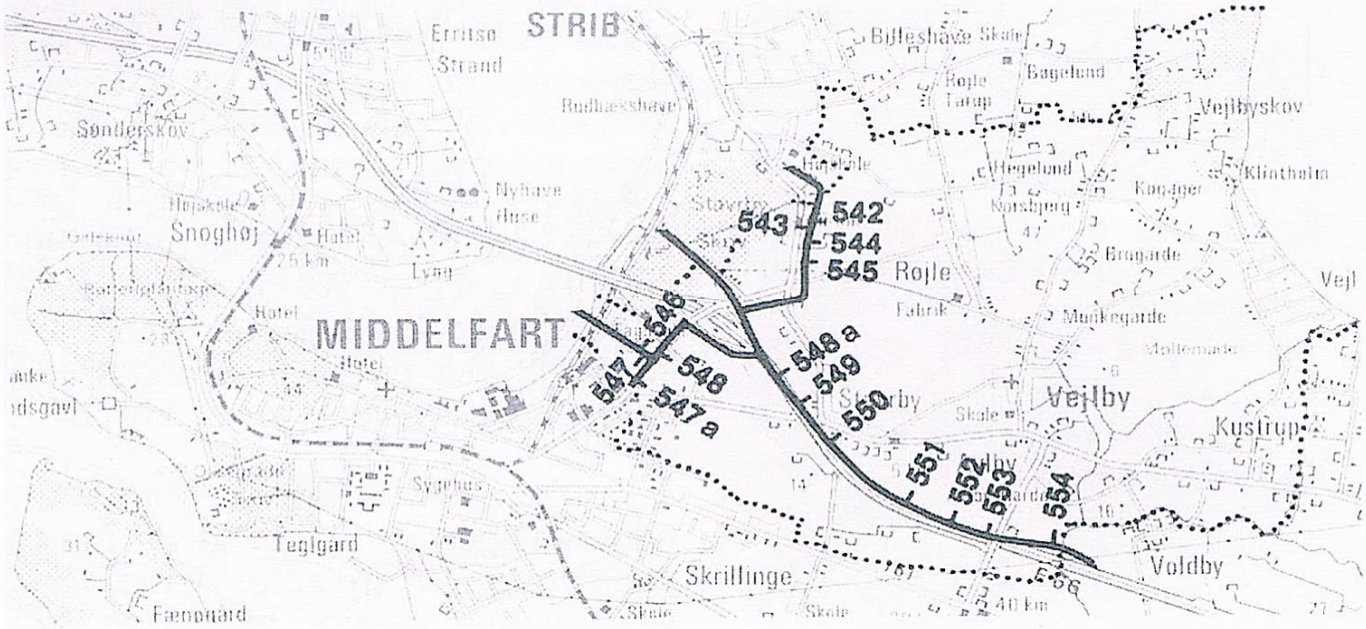
større end udgravningen. Hvor meget større kan man kun gisne om. Kaj Skovgaard Jeppesen har således efter udgravningen fundet mange skår på marken øst for området (op mod Strib Landevej). Det tyder på, at landsbyen er fortsat den vej, men formentlig også ind under motorvejen. Landsbyen har eksisteret i mere end en generation. Man kan f.eks. se, at flere hustomter ligger ind over hinanden. Men fundet af ret ensartede potteskår tyder på, at jernalderfolket ikke har boet der i en længere. Beboerne har også hentet føde i Lillebælt knap to km væk. Der er således fundet en del muslingeskaller i en af brøndene.

Arkæologerne betegnede i 1982 udgravningen som "det første fund på Fyn af en regulær jernalderlandsby med mange huse", og de mente, at det ville være udbytterigt at foretage en gennemgribende udgravning af pladsen, men resignerede med, at "det næppe nogensinde bliver gjort på grund af manglende tid og bevillinger". Indtil videre har de fået ret.

Romersk jernalder

Ældre romersk stenalder strækker sig over perioden fra år 0 til 200 e. Kr. Den efterfølger yngre førromersk jernalder og afløses af yngre romersk jernalder. Det var romerrigets storhedstid. Den nordlige grænse gik ved Skotland i vest over Holland, gennem Sydtyskland og nord for Ungarn ned mod Sortehavet. Romeriet prægede den handelsmæssige og kulturelle udvikling. Det var dengang, kejser Nero tyraniserede Rom, og Tolderlundmanden blev lagt i en mose i Jylland.

Danskerne boede i små landsbyer og dyrkede den omkringliggende jord. Landet var opdelt i en halv snes stammer.

Inden DONG gravede naturgasrør ned først i 1980'erne, havde arkæologerne lejlighed til at undersøge arealerne for fortidsminde. Resultatet heraf er beskrevet i bogen "Danmarks længste udgravning – Arkæologi på naturgassens vej 1979-86". I Vejlby Sogn var der 15 udgravninger, som er tegnet ind på kortet her. Nr. 549 er udgravningen på Skovgaardens mark ved motorvejen. Nr. 548 ved Jyllandsvej afdækkede en boplads fra sen bronzealder. Her blev bl. A. fundet to hesteskeletter og fire hundeskeletter. Arkæologerne tolker det ud fra nogle klædestumper som hørende til en tom grav fra vikingetiden. I vikingetiden var der også aktivitet på marken lidt øst for Strib Landevej tæt ved viadukten – nr. 545. Her fandt man over 200 stolpehuller, men man kunne ikke på grund af den smalle arbejdsbredde registrere hustomter. Der blev fundet spor af enten en smedje eller et jern-udvindingssted. Endvidere fandt man jernpilespidser, en kniv og keramik. (Tegning fra Danmarks længste udgravning, 1987)

Kilder:

Danmarks længste udgravning, 1987
Uddrag af Fyns Stiftsmuseums rapport om udgravning nr. 4603
Danmarks histories hvem, hvad og hvornår, 1994

FORENINGENS ARRANGEMENTER 2012

Mandag den 26. november
kl. 19.30
Videncenter Vejlby
Aulby skole

Generalforsamling og foredrag om Middelfart Museums fremtid
Middelfart Museum er i gang med planer om en større modernisering. Det gælder Henner Friis Hus og udstillingsaktiviteterne. Hvordan skal man i fremtiden formidle lokalhistorie? Efter generalforsamlingen fortæller en medarbejder fra museet om planerne.

Middelfart Venstreblad i 120 år
Foredraget er udsat og søges gennemført i 2013, når bogen om egnens dominerende avis gennem mange årtier er udkommet.

E-mailservice/arrangementer
Bestyrelsen tilbyder at sende dig en e-mail om kommende arrangementer i foreningen. Tilmeld dig denne service ved at sende en e-mail til skjold.christensen@middelfart.dk Så får du en mail fra foreningen et par uger før et arrangement.

Vendsbogen 2012

Med lokalhistoriske artikler fra Nordvestfyn udkommer sidst i november. Det koster godt 100 kr. for medlemmerne af vores forening.

Bestil den på tlf. 6440 2836 (Annette Radoor).
Bogen udleveres på vores generalforsamling eller omdeles lige derefter.

